

სსიპ გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი

სოციალურ მეცნიერებათა ბიზნესისა და სამართალმცოდნეობის ფაკულტეტი

საჯარო მმართველობის სამაგისტრო საგანმანათლებლო პროგრამა

თემა: ქალის როლი საჯარო მმართველობაში

მაგისტრანტის სახელი, გვარი: მერი ქრისტესიაშვილი

ხელმძღვანელი: ქეთევან ჯიჯეიშვილი

თარიღი 2021წელი

გორი

ანოტაცია

გლობალიზაციის პროცესმა და მსოფლიოში არსებულმა გამოწვევებმა წამოაყენა ქალის როლი თანამედროვე პოლიტიკურ და ეკონომიკურ საკითხებში. საჭიროებიდან გამომდინარე, ამ როლის აღიარება ასევე მოხდა საკანონმდებლო დონეზე. საქართველოში არსებული პოლიტიკური სისტემა და საზოგადოების მიდგომა თანდათანობით ცივილიზებულ ფორმას იღებს. დღეს ჩვენ თავისუფლად ვსაუბრობთ გენდერულ ინსტიტუტზე და დაბალანსებულ სისტემაზე. წინამდებარე ნაშრომი ეხება კვლევის თემის ძირითად მიმართულებებს და მათში აღნიშნულ პრობლემებს. აგრეთვე დამუშავებულია ამ მიმართულებით საერთაშორისო მნიშვნელობის დოკუმენტები და განიხილება საქართველოში არსებული მექანიზმები. ამ ნაშრომში, სტატისტიკური მონაცემების საფუძველზე წარმოდგენილია სახელმწიფო სექტორში ქალთა როლის აუცილებლობის საკითხი, აგრეთვე რეკომენდაციები და წინადადებები, რომლებიც აუცილებელია სახელმწიფო ხედვისა და მისი ეფექტური მართვისთვის საერთაშორისო დონეზე. ნაშრომი შედგება შესავალი, 3 თავი და ქვეთავები, მასში შეტანილი დასკვნა და რეკომენდაციები. შესავალი ნაწილი ძირითადად ეხება ქალთა როლის პოლიტიკურ-კულტურული განზომილების შეფასებას საქართველოს სახელმწიფო მმართველობის სისტემაში. იგი ასევე მოიცავს კვლევის თემის აქტუალობას თანამედროვე გლობალური გამოწვევების ფონზე; ქართველი ქალის როლის ისტორიული და კულტურული დახასიათება ქართველთა ეთნიკური იდენტურობის პარალელურად; აგრეთვე მოცემულია ისტორიული და ამჟამინდელი განვითარების სქემატური გამოწვევები; კვლევის პრობლემის ხარისხი, მისი სამეცნიერო და პრაქტიკული მნიშვნელობა. შესავალი ასევე მოიცავს სამეცნიერო სიახლეებს ქართულ რეალობაში გენდერული თანასწორობის თანამედროვე მდგომარეობის შესახებ; იდეები, განზოგადებები, დასკვნები სამუშაოს, რაც ხელს შეუწყობს შემდგომი აქტიური ქალების როლი საზოგადოებაში და საჯარო სექტორში. კულტურა საქართველოში და მისი შესაბამისობა დემოკრატიასთან.

საქართველოში არსებობს ადგილობრივი პოლიტიკური კულტურა, რომელიც გავრცელებულია მხოლოდ შედარებით მცირე ნაწილში. ნაშრომში ასევე მიმოხილულია, თუ რატომ არის მნიშვნელოვანი მოსახლეობაში სამოქალაქო კულტურის დანერგვა ზოგადად დემოკრატიის სტაბილური განვითარებისათვის. მეორე თავში - "ქალის როლი პოლიტიკაში საერთაშორისო და ადგილობრივ დონეზე" - აღწერილია ქვეყნის არსებული ვითარება ქალთა მონაწილეობისა და წარმომადგენლობის თვალსაზრისით. ამ თავში დეტალურად განვიხილავთ ქალის როლს ისტორიულ კონტექსტში და თანამედროვე გამოწვევების მიმართ. აბსოლუტურად შეუძლებელია საუბარი დემოკრატიული და განვითარებადი საზოგადოების შექმნაზე ქალების პოლიტიკურ და საარჩევნო პროცესებში ჩართვის გარეშე. ამავე დროს, ჩვენ ფართო მნიშვნელობით ვგულისხმობთ ქალთა საერთაშორისო ორგანიზაციებს, ფემინისტური მოძრაობის პრესტორიასა და მნიშვნელობას. ერთ-ერთ ქვეპატურა მოიცავს საქართველოში გენდერული თანასწორობის საკითხს, კერძოდ, საჯარო დაწესებულებებში დასაქმებულთა გენდერულ ბალანსს. სამუშაო ასევე ითვალისწინებს საქართველოს ეროვნული სამოქმედო გეგმის ამოცანებს, ხელი შეუწყოს ქალთა თანაბარ მონაწილეობას სახელმწიფო ადმინისტრაციაში. მესამე თავი-გენდერული თანასწორობის პოზიტიური და ნეგატიური შეფასება საზოგადოებრივ მმართველობაში - გენდერული ბიუჯეტის ფორმირების საერთაშორისო გამოცდილება, კერძოდ, Ronda Sharp გენდერული ბიუჯეტის სტრუქტურა და საჭირო მექანიზმები. ამავდროულად, ჩვენ აღწერს გენდერული ბიუჯეტის დაგეგმვის პრაქტიკას საქართველოში, რომელიც 2004 წელს დაიწყო. სამწუხაროდ, ქალები ჯერ კიდევ არ განიხილებიან, როგორც თანასწორი პარტნიორები და მათი პროფესიული, ინტელექტუალური და პირადი ღირსება არ არის შეფასებული. ამის გათვალისწინებით, ხდება საქართველოს საჯარო დაწესებულებებში დასაქმებული თანამშრომლების გენდერული ბალანსის მიმოხილვა. როგორც გვჯერა, ჩვენი საქმიანობა, რომელიც ჩატარდა საკვლევო ობიექტის შესასწავლად,

პრაქტიკულ მნიშვნელობას მისცემს ამ თავში მოცემულ სამუშაოს. განაჩენი და დასკვნები აღინიშნა, რომ ადამიანის უფლებათა ყველა ძირითადი საერთაშორისო დოკუმენტი უკვე მიღებულია და რატიფიცირებულია საქართველოს მიერ; ასევე, ჩვენ ავიღეთ ყველა ძირითადი საერთაშორისო ვალდებულება, მათ შორის კონვენცია ქალთა დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ, მაგრამ მაინც შორს ვართ სასურველი რეალობისგან. ჩვენ უნდა გვესმოდეს და გამოვასწოროთ არსებული პრაქტიკა, ამისათვის აუცილებელია პოლიტიკური ცნობიერების ამაღლება და შემდეგ გაიზარდოს ქალთა თაობის პოლიტიკოსები. რაც უფრო მეტი ქალი იქნება წარმოდგენილი პოლიტიკაში, მით უფრო მაღალი ხარისხის დემოკრატია იქნება ქვეყანაში.

კვლევის თემასთან დაკავშირებული საკითხების მოძიებისა და ანალიზის შემდეგ, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ გამოვლენილია მრავალი საკითხი, რომლებიც გავლენას ახდენს ქალის როლზე საზოგადოებრივ მმართველობაში და ამიტომ, ჩვენ შევიტანეთ ჩვენი რეკომენდაციები, რომელთა გადასაჭრელად მთავრობამ უნდა გაითვალისწინოს. არსებული ბარიერები.

annotation

The globalization process and ongoing challenges in the world have put forward the role of women in modern political and economic issues. Depending on the need, recognition of this role has also occurred at legislative level. The existing political system and approach of the society in Georgia gradually takes a civilized form. Today we are freely talking about gender institution and balanced system. The present work

deals with the main directions of research topic and the problems outlined hereon. As well as the documents of international importance in this direction are processed and the existing mechanisms in Georgia are discussed. In this work, based on statistical data, there is represented the issue of necessity of women's role in the public sector, as well as recommendations and proposals necessary for state vision and effective management of it at international level. work consists of the introduction, 3 chapters, and subchapters included in it, conclusion and recommendations. The introduction part mainly deals with assessment of the political-cultural dimension of women's role in the public administration system of Georgia. It also includes actuality of the research topic on the background of modern global challenges; Historical and cultural characterization of the role of Georgian woman in the parallel with ethnic identity of Georgians; As well as there is given schematic challenges of historical and current development; The quality of the research problem, its scientific and practical significance. Introduction also includes scientific news of the work about the modern state of gender equality in Georgian reality; Ideas, generalizations, conclusions of the work, that will promote further active women role in society and public sector. culture in Georgia and its compatibility with democracy. There is a local political culture in Georgia that is spread in a relatively small part only. The paper also reviews why the introduction of civil culture in the population is important for the stable development of democracy generally. In the second chapter – “Woman role in politics on international and local level” – there is described existed situation of the country in terms of women participation and representation. In this chapter we will discuss in details the role of women in historical context and towards the modern challenges. It is absolutely impossible to talk about building a democratic and developing society without women's engagement in political and electoral processes. At the same time, we broadly refer to international organizations of women, the prehistory and importance of feminist movement. One of the sub-chapters include the issue of gender equality in Georgia, namely gender balance of employees in public institutions. The work also provides the

tasks of the National Action Plan of Georgia to facilitate equal involvement of women in public administration. The third chapter – Positive and Negative Assessments of Gender Equality in Public Governance – The international experience of gender budget formation, in particular, the structure and required mechanisms of Ronda Sharp gender budget. At the same time, we will describe the practice of gender budgeting in Georgia, which started in 2004. Unfortunately, women are still not perceived as equal partners and their professional, intellectual and personal dignity is underestimated. Given this, there is a review of the gender balance of employees employed in Georgian public institutions. As we believe, our activities, implemented for studying research object, will give practical value to the work that is enclosed to this chapter. Judgment and Findings – It is noted that all major international instruments of human rights have already been adopted and ratified by Georgia; also we have taken all major international obligations, including the Convention on the elimination of all forms of Discrimination against Women, but anyway we are far from a desired reality. We need to understand and correct the existing practice. For this it is necessary to raise political consciousness and then grow up women's generation of politicians. The more women are presented in politics, the higher quality of democracy will be in the country. After finding and analyzing the issues related to the topic of the study, we can say that there are revealed a number of issues that affect the role of women in public governance and therefore we have included our recommendations that the government should take into consideration to overcome the existing barriers.

სარჩევი

შესავალი-----

აქტივობები-----

თავი 1. პოლიტიკური კულტურა საქართველოში -----

1.1 პოლიტიკაში ლიდერის აღქმის სუბიექტური და ობიექტური მიზეზები-----

1.2 ქართული ეთნიკური იდენტობის საიდენტიფიკაციო ნიშნების მოკლე მონახაზი---

1.3 საქართველოში გავრცელებული პოლიტიკური კულტურის ტიპი-----

1.4 საქართველოში გავრცელებული პოლიტიკური კულტურის თავსებადობა

დემოკრატიასთან-----

თავი 2. ქალის როლი პოლიტიკაში საერთაშორისო და ადგილობრივ დონეზე----

2.1 ქართველი ქალის როლი პოლიტიკაში-----

2.2 ქალთა უფლებები და საერთაშორისო ორგანიზაციები-----

2.3 არგუმენტები ქალთა პოლიტიკური მონაწილეობისათვის-----

2.4. საქართველოს საჯარო დაწესებულებებში დასაქმებულთა გენდერული ბალანსი-

2.6. ქალის როლი უსაფრთხოების სფეროში-----

თავი 3. გენდერული ბიუჯეტირების მნიშვნელობა

3.1. გენდერული ბიუჯეტის ფორმირების საერთაშორისო გამოცდილება-----

3.2. გენდერული ბიუჯეტირების პრაქტიკა საქართველოში-----

კვლევის შედეგები-----

დასკვნა -----

გამოყენებული ლიტერატურა -----

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

თემის აქტუალობა:

თანამედროვე მსოფლიოში გლობალურმა გამოწვევებმა საერთაშორისო დონეზე ადამიანის უფლებათა მექანიზმების დანერგვით სერიოზული გარდატეხა მოახდინა, როცა ცივილიზებული სახელმწიფოებისთვის სავალდებულო გახდა ქალისა და მამაკაცის თანასწორობა, როგორც წინაპირობა დემოკრატიული რეჟიმის ლეგიტიმაციისა.

ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია იცავს ნებისმიერ ადამიანს ყველა სახის დისკრიმინაციისაგან, მათ შორის, სქესის ნიშნითაც.

საერთაშორისო კონვენცია ეკონომიკური, სოციალური და პოლიტიკური უფლებებისათვის აყალიბებს კიდევ უფრო მეტად სპეციფიკურ შეთანხმებას თანასწორობის უფლებაზე ქალსა და კაცს შორის, საჯარო და პოლიტიკურ ცხოვრებაში. CEDAW კონვენციის მეოთხე მუხლით, სახელმწიფო ვალდებულია, გაატაროს დროებითი ღონისძიებები, რათა დააჩქაროს ქალების თანასწორი

მონაწილეობა პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ და სამოქალაქო სფეროში. 2003 წელს გენერალურმა ასამბლეამ მიიღო რეზოლუცია 58/142 ქალების პოლიტიკური მონაწილეობის შესახებ, რათა ხაზი გაესვათ ქალთა მონაწილეობის გაძლიერების მნიშვნელობისათვის ძალაუფლების და გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. 2011 წელს ქალთა პოლიტიკური ჩართულობის მნიშვნელობას ხაზი გაესვა რეზოლუციით 66/130. აღნიშნულ დოკუმენტებს საქართველომ დათქმების გარეშე მოაწერა ხელი და რატიფიცირება მოახდინა და სხვა მოთხოვნებთან ერთად აიღო ვალდებულება, რომ არა მხოლოდ სერიოზულ ზომებს გაატარებს დისკრიმინაციის აღმოსაფხვრელად, არამედ დაიცავს ქალებს და შეუწყობს ხელს 6 თანასწორობის პოპულარიზებას საკანონმდებლო, საჯარო ინსტიტუტების, სხვადასხვა ორგანიზაციისა და ინდივიდუალური პირების დონეზე. აღებული ვალდებულებების მიუხედავად, 21-ე საუკუნეში, განვითარებადი ქვეყნის სტატუსის მქონე ქვეყნებისაგან საქართველო მკვეთრად განსხვავდება საჯარო მმართველობაში ქალის როლის აღიარების ისტორიით, კულტურით, ტრადიციებით. იმავდროულად, დღეს არსებული სტერეოტიპული დამოკიდებულებებითა და დისკრიმინაციის ფაქტებით, ქვეყნის ეკონომიკა კარგავს შემოსავლის სოლიდურ ნაწილს, როცა ვერ (არ) იყენებს ქალთა უდიდეს ინელექტუალურ პოტენციალს.

მიზანი

ქვეყანაში არსებული რეალობა მოითხოვს ახალ იდეებსა და გადაწყვეტილებებს, გრძელვადიანი ინტერესებისა და პრიორიტეტების განსაზღვრას, შიდა და გარე პოლიტიკის თანმიმდევრულ, დაბალანსებულ და სისტემურ გარდაქმნებს საზოგადოებასა და სახელმწიფოში, რაც ქალისა და მამაკაცის გონებრივი პოტენციალის სინთეზს მოითხოვს. ამ ურთულეს პროცესს კი საფუძვლიანი დამუშავება სჭირდება. წინამდებარე ნაშრომის მიზანი და ამოცანაა, მეცნიერულ ფორმატში გადმოვიტანოთ და კრიტიკული განხილვის ფონზე შევაფასოთ

საქართველოს საჯარო მმართველობის სისტემაში ქალის როლის პოლიტიკურკულტურული განზომილება, ამ მიმართულებით მიღწეული წარმატებები და ამ თემის შემდგომი განვითარებისთვის გამოკვეთილი ჩვენი მიდგომები რეკომენდაციების სახით. ჩვენი ამოცანაა, გავანალიზოთ სხვადასხვა ავტორის ნაშრომები პოლიტიკური კულტურის, როგორც ინსტიტუტის შესახებ; ქალის როლის ისტორიულ-კულტურული დახასიათებისას გავავლოთ პარალელი ქართველთა ეთნიკურ იდენტობასთან; განვსაზღვროთ პოლიტიკაში ქალის აღქმის სუბიექტური თუ ობიექტური, ასევე, პოლიტიკაში წინსვლის შემაფერხებელი მიზეზები. სტატისტიკური მონაცემების საფუძველზე გამოვავლინოთ საჯარო მმართველობაში ქალთა და მამაკაცთა დასაქმების ბალანსი გენდერულ ჭრილში.

კვლევის მეთოდები:

საკვლევი პრობლემა ნაშრომში განხილულია როგორც ისტორიული, ისე კვლევის მეთოდები: საკვლევი პრობლემა ნაშრომში განხილულია როგორც ისტორიული, ისე შედარებით-სამართლებრივი თვალსაზრისით. გამოყენებულია, ასევე, ზოგადად მეცნიერული, ლოგიკური, ნორმატიულ-დოგმატური კვლევის, სტატისტიკური დოკუმენტების ანალიზის მეთოდები. კანონმდებლობასთან ერთად, გაანალიზებულია საერთაშორისო გამოცდილება, რომლის გარეშეც წარმოუდგენელია სრულფასოვნად შეფასდეს და გამოიკვეთოს საქართველოს საჯარო მმართველობაში ქალის როლი. შედარებითი ანალიზის საფუძველზე, გამოკვლეულია, როგორც ქართული სამართლებრივი, ისე საერთაშორისო აქტების ურთიერთმიმართება საკითხთან მიმართებით. ამ ნაშრომის ძირითად საკანონმდებლო-ინფორმაციულ ბაზას ქმნის ქართველ და უცხოელ მეცნიერთა ნაშრომები, საქართველოს კონსტიტუცია, გაეროს წესდება, ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია, კონვენცია ქალთა

პოლიტიკური უფლებების შესახებ, ქალთა წინააღმდეგ მიმართული დისკრიმინაციის აღმოფხვრის დეკლარაცია, კონვენცია ქალთა დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ და სხვ. ასევე, ნაშრომზე მუშაობის პროცესში შესწავლილი და გაანალიზებულია გენდერული თანასწორობის პოლიტიკასთან დაკავშირებით სხვადასხვა სახელმწიფო უწყების მიერ მომზადებული ანგარიშები. ნაშრომის მეცნიერული სიახლე და პრაქტიკული მნიშვნელობა.

ჩემი ნაშრომის თემა – „ქალის როლი საჯარო მმართველობაში“ – განეკუთვნება ფუნდამენტური კვლევის კატეგორიას, თუმცა, მიგვაჩნია, რომ მას პრაქტიკული მნიშვნელობაც ექნება. ვფიქრობთ, საკვლევ თემას კარგი პერსპექტივა ექნება მეცნიერულ-შემეცნებითი კუთხით. ნაშრომში შემოთავაზებული იდეები, განზოგადებები და დასკვნები ხელს შეუწყობს ქალის როლის კიდევ უფრო გააქტიურებას საზოგადოებასა და სახელმწიფო სექტორში.

კვლევის შედეგად მიღებული დასკვნებისა და რეკომენდაციების გამოყენება შესაძლებელია შემდგომში საკვლევ საკითხის მომიჯნავე სფეროს კვლევების ბაზისად იქცეს, ხოლო განხილული ცალკეული მიმართულებები შეიძლება ახალი კვლევის საფუძველი გახდეს. ამასთან, თემის სამეცნიერო იდეების დაცვა და პოპულარიზაცია განხორციელდება საჯარო განხილვების დროს, გამოქვეყნდება პუბლიკაციები. ახალი ცოდნა და ანალიზის მოსალოდნელი შედეგები და დასკვნები კი შეიძლება გამოყენებულ იქნეს სასწავლო კურსის „ქალი და პოლიტიკა“ სწავლებისას. წარმოდგენილი თემის ფარგლებში ახლებურად იქნა გააზრებული ქალის როლი საჯარო მმართველობაში.

ჩემს მიერ განხორციელებული აქტივობები:

კვლევა ვაწარმოე მაღალმთიან სოფელში. გამოკითხვა მოხდა ონლაინ კითხვარის გამოყენებით. კვლევის შედეგები წარმოდგენილია დასკვნის სახით. კვლევა მოიცავს რაოდენობრივ და თვისობრივ კომპონენტს. რაოდენობრივი კვლევა მოიცავს მთელ საქართველოს, ხოლო თვისობრივი კვლევა ჩატარდა ერთ რეგიონში. მონაცემების

შესაგროვებლად გამოყენებული იქნა გამოკითხვა და ინტერვიუს ალება. მოძიებული კვლევის მიზანი იყო ცნობილი გამხდარიყო თუ როგორ იყო საქართველოში გადანაწილებული გენდერული როლები და რამდენად შეიცვალა მონაცემები 2013 წელთან შედარებით. მდგომარეობა უკეთესობისკენ შეიცვალა, ჩვენს სოფლიდან თავდაცვის სამინისტროში 2 ქალი მსახურობს, თუმცა ზოგიერთ საკითხში კვლავ რჩება გენდერული უთანასწოლობა. მამაკაცთა ნაწილი ჯერ კიდევ არ თანხმდება, რომ თუ ქალს მამაკაცის თანაბარი კვალიფიკაცია აქვს მას მამაკაცივით კარგად არ შეუძლია ამ საქმის კეთება მამაკაცის 59 % და ქალების 38 % მიაჩნია, რომ ქალის მთავარი მოვალეობა ოჯახის მოვლაა. 2013 წლის შემდეგ წყვილებში გადაწყვეტილების მიღების პროცესში თანაბარი მონაწილეობის მაჩვენებელი გაიზარდა. შვილებზე საუბრისას გამოვლინდა, რომ რესპოდენტები მათ მოვლას ძირითადად ქალების მოვალეობად მიიჩნევენ. კვლევამ ასევე აჩვენა, რომ ქალებისა და კაცების უმრავლესობა არ გაზრდილა ისეთ გარემოში, სადაც საოჯახო საქმეში მამებიც მონაწილეობდნენ.

ჩემი აზრით გენდერული უთანასწორობის პრობლემა როგორც ოჯახებში ასევე საზოგადოებრივ საკითხებსა და ორგანოებშიც მკვეთრათ იკვეთება. თუმცა მე გამოვკვეთე პრობლემები ოჯახში, რადგან ჩემი აზრით ადამიანის პიროვნულ განვითარებაში უდიდესი როლი სწორედ ოჯახს უკავია, ოჯახში ხდება პიროვნული თვისებებისა და გარკვეულ საკითხებზე აზრის ჩამოყალიბება და თუ ოჯახში დგას გენდერული უთანასწორობის პრობლემა ამ ოჯახში აღზრდილი პიროვნებაც სწორედ ამ იდეოლოგიით გაიზრდება, რაც გავლენას საზოგადოებაზეც მოახდენს გავლენას, მის ოჯახში აღზრდილი პიროვნებაც ამ პრობლემის წინაშე იდგება რაც უფროდაუფრო მასშტაბურ პრობლემას წარმოშობს. ვფიქრობ რომ თუ ოჯახში იქნება გენდერული თანასწორობა ეს მოგვცემს ახალგაზრდა თაობას რომლისთვისაც პრიორიტეტი იქნება გენდერული თანასწორობა ყველა სფეროში და დრო და დრო აღმოიფხვრება გენდერული უთანასწორობის პრობლემა .

მოსალოდნელი შედეგები:

მსოფლიო გამოცდილების გათვალისწინებითა და საქართველოში არსებული მასალის შესწავლა-გაანალიზების შედეგად შესაძლებელი გახდება:

- ❖ საკვლევი პრობლემის დონის განსაზღვრა და გეგმის შემუშავება, რომელიც უზრუნველყოფს ქალის ჩართულობას მმართველობით სფეროში;
- ❖ საკვლევი პრობლემის აქტუალობის ხარისხის, მისი მეცნიერული და პრაქტიკული მნიშვნელობის დადგენა;
- ❖ სამეცნიერო ლიტერატურის შესწავლის შემდეგ დამუშავდება და გაანალიზდება სამეცნიერო ინფორმაცია, გაკეთდება დასკვნები, შესაბამისად, განისაზღვრება საკვლევი პრობლემის მოსალოდნელი შედეგები, რათა შემდგომ გამოიკვეთოს პრიორიტეტები და არსებულ გამოწვევებზე რეაგირების მეთოდები;
- ❖ შემუშავდება ისტორიული და ამჟამინდელი განვითარების სქემატური პროექტი, რომელიც ხელს შეუწყობს ქალის როლის გამოკვეთას მმართველობის სფეროში.

თავი 1. პოლიტიკური კულტურა საქართველოში

დემოკრატიზაციის გლობალურმა პროცესებმა გამოწვევების წინაშე დააყენა როგორც დიდი, ასევე-პატარა სახელმწიფოებიც. ამ მხრივ, საქართველოსთვის ძალიან მნიშვნელოვანია მმართველობით სისტემაში თეორიული და პრაქტიკული ხასიათის დებულების შემუშავება. წინამდებარე ნაშრომზე მუშაობისას, გაირკვა, რომ საკვლევ თემასთან დაკავშირებით, საკმაოდ მწირია სამეცნიერო კვლევებისა და ნაშრომების ნუსხა, თუმცა ჩემს მიერ გამოყენებული არსებული ინფორმაცია ნამდვილად ღირებულ სამეცნიერო ბაზას წარმოადგენს, რომელმაც საკვლევ თემაზე მუშაობისას მნიშვნელოვანი პრაქტიკული და თეორიული ღირებულებების დახმარება გამიწია. კულტურის ფენომენთა აღწერისას ორი მომენტი იქცევა ყურადღებას: ერთი მხრივ ადამიანები თვითონ ქმნიან კულტურას, მეორე მხრივ კი – ეუფლებიან სხვების მიერ შექმნილ კულტურას. იგი ერთდროულად შემოქმედდება და ამთვისებელიც. ამას კი განაპირობებს ის, რომ კულტურა შეუძლებელია გადაეცეს ბიოლოგიური გზით, გენური კოდების მეშვეობით. ყოველი თაობა იძულებულია კვლავ აწარმოოს იგი და გადასცეს მომდევნო თაობას. სწორედ ეს პროცესია სოციალიზაციის მთავარი ნაწილი. მისი მეშვეობით ღირებულებანი, იდეალები, რწმენა, ნორმები და წესები ბავშვის პიროვნების არსებით

შემადგენელ ნაწილად იქნევა და ხელს უწყობს მისი ქცევის – მოქმედების ფორმირებას. სოციალიზაციის პროცესი, რომ მასობრივი მასშტაბებით შეწყვეტილიყო, იგი კულტურის დაღუპვას გამოიწვევდა.

ამგვარად, სოციალიზაცია და კულტურა ერთმანეთს გამსჭვალავს და განაპირობებს. კულტურა არა მხოლოდ აყალიბებს საზოგადოების წევრთა სახეს, არამედ აკონტროლებს კიდევ მათ მოქმედებებსაც. კულტურის გარეშე ადამიანები ორიენტირების უნარსმოკლებულნი აღმოჩნდებოდნენ, ხოლო მათი მოქმედებები პრაქტიკულად უმართავი, უსაზრისო ქცევებისა და შუკავებელ ემოციათა ნამდვილი ქაოსი იქნებოდა.

ამგვარად, კულტურას როგორც ინდივიდის, ისე საზოგადოების ფუნქციონისათვის არსებითი ნიშნელობა აქვს, სოციალიზაციის გარეშე ადამიანები ვერ შეძლებენ ცხოვრების სწორი წესის ათვისებას, ენის დაუფლებასა და არსებობის საშუალებების მოპოვებას. სოციალიზაციის მეშვეობით ხდება სწორედ სოციალურ როლთა ინტერიორიზაცია – ათვისება. კულტურულ მოდელთა ათვისება – ინტერიორიზაცია – ესაა მთავარი. სოციალიზებული ადამიანი “ჯდება” თავის “გარემოში”. იგი იზიარებს თავისი სოციალური ჯგუფის შეხედულებებს, ფასეულობებს, ღირებულებებს და ურთიერთობას ამყარებს იმავე კულტურის სხვა წარმომადგენლებთან. პოლიტიკის დონეზე კვლავ მეორდება და ვლინდება იგივე პროცესი. პოლიტიკური სოციალიზაციის გზით ადამიანთა ცხოვრებაში ინერგება პოლიტიკური კულტურა – მსოფლმხედველობა გადაეცემა ინდივიდებს, რომლებიც ითვისებენ პოლიტიკური სისტემის მიმართ არსებულ შეხედულებებს, ორიენტირებსა და პოზიციებს. ამ შემთხვევაში პოლიტიკური კულტურა გვევლინება ამა თუ იმ ქცევის წინასწარგანწყობათა და ორიენტირთა სახით. მართალია, იგი არ აწესებს ქცევის ისეთ წესს, რომელიც სავალდებულოა დაიცვას ინდივიდმა სასურველი მიზნის მიღწევის პროცესში, მაგრამ ხელს კი უწყობს ადამიანური ქცევის გარკვეული მიმართულებით წარმართვას. გარდა ამისა, პოლიტიკური კულტურა ფუნქციობს, როგორც ლეგიტიმურობის ინსტიტუტი. პოლიტიკური

სისტემის სტაბილურობა და ქმედითუნარიანობა კი ძლიერაა დამოკიდებული ლეგიტიმურობაზე.

ამგვარად, პოლიტიკური კულტურა ესაა მოცემული საზოგადოების შიგნით პოლიტიკურ მოქმედებაზეორიენტაციების სისტემა; სხვაგვარად, პოლიტიკურ კულტურას – ძირითად პოლიტიკურ პოზიციათაერთობლიობასაც უწოდებენ. ამ შემთხვევაში ორიენტაცია და პოზიცია სინონიმურ ცნებებად გვევლინება. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, პოზიცია ნიშნავს წინასწარგანწყობას ან თვით მზაობასაც კი, იმოქმედო ასე და არა სხვაგვარად. პოზიცია ეს არის იმის ალბათობა, რომ გარკვეული ტიპის სიტუაციაში მოსალოდნელია შესაბამისი მოქმედე ათასწლეულების მანძილზე ქალებს არ აძლევდნენ შესაძლებლობას გამოევიწყებინათ თავიანთი ინტელექტი. ისინი თავისი უფლებების მოსაპოვებლად იბრძოდნენ უძველესი დროიდან. 1888 წელს დაარსდა ქალთა საერთაშორისო საბჭო. 1904 წელს ქალთა საერთაშორისო ალიანსი ამომრჩეველთა უფლებებისათვის (თანამედროვე დასახელებაა: ქალთა საერთაშორისო ალიანსი-თანაბარი უფლებების და მოვალეობების მომხრეები). XX-XXI საუკუნეებში ბევრ ქვეყანაში და ზოგადად მსოფლიო პოლიტიკურ ცხოვრებაში მკვეთრად შეიცვალა მდგომარეობა. მეტად გამოიკვეთა ქალის როლი პოლიტიკასა თუ ბიზნესში, რაც ქალების შემდგომი „ემანსიპაციის“ დადასტურებაა. საერთაშორისო არენაზე ქალების თანასწორუფლებიანობის მიზნის მისაღწევად 1979 წლის 18 დეკემბერს გართიანებული ერების ორგანიზაციამ მიიღო კონვენცია ქალების მიმართ ნებისმიერი ფორმის დისკრიმინაციის ლიკვიდაციის შესახებ--C E D A W. 165 სახელმწიფო ვალდებულია საერთაშორისო ნორმების შესაბამისად უზრუნველყოს ქალებსა და მამაკაცებს შორის თანასწორუფლებიანობა საზოგადოებრივ, კულტურულ, ეკონომიურ და სოციალურ სფეროებში. საქართველო ამ კონვენციას 2006 წელს შეუერთდა. კონვენციის დებულებების ცხოვრებაში გატარების მხრივ წარმოიშვა სირთულეები, რაც გამოიხატა ქალების მხრიდან თავიანთი უფლებების სამართლებრივი ცოდნის დაბალ დონეში. ახლა ცოტა შორს წავიდეთ და

გავიხსენოთ რისთვის იყო შექმნილი „ევა“ ? რომ ყოფილიყო „ადამის“ თანამგზავრი მის ცხოვრებაში. შემდგომში „პრომეთეს ცეცხლის“ შემნახველი და კარგი მშობელი „სუსტი სქესი“ დღესაც ინარჩუნებს ამ უფლებებს, ამ სამეურნეო ვალდებულებებს - ასევე უფლებას იყოს სუსტი. ქალის „ბედია“ - სახლი, ოჯახი, ბავშვები. ქალი უნდა ჩანდეს სუსტად, იმიტომ რომ ეს ერთადერთი სახეა, რომელიც მიუწვდომელია კაცის ხასიათისთვის. აქედან გამომდინარე არჩევანის უფლება იყოს ქალი მშობელი ან პოლიტიკოსი ან ორივე ერთად მისივე გადასაწყვეტია. შეუძლია თუ არა ქალს იყოს კაცის თანასწორი, დაიკავოს მაღალი თანამდებობები, ჰქონდეს საქმიანი ურთიერთობები ინტელექტუალებთან. იმუშაოს ყველაზე მაღალ პოლიტიკურ თანამდებობებზე. თანამედროვე მსოფლიოში თითქოს არ არსებობს წინააღმდეგობა, მაგრამ იშვიათად იღებს ქალი გადაწყვეტილებას წავიდეს პოლიტიკაში ან გახდეს მსხვილი საწარმოს ხელმძღვანელი. მაგრამ ასეთი ქალებიც არსებობენ: ძლიერები, შრომისმოყვარეები, მიზანდასახულები სიმაღლის დასაპყრობად, ამასთანავე ქალურები, ალერსიანები, მომხიბვლელნი და მიმზიდველნი. საზოგადოება, რომელშიც ქალის როლი სათანადოდ არ არის დაფასებული, ჰარმონიულად ვერ განვითარდება. ქალების მდგომარეობა ქვეყანაში შეიძლება ლაკმუსის ქაღალდს შევადაროთ, რომელიც გამოავლენს მამაკაცთა და ქალთა სოციალური თანაარსებობისა და ნამდვილი ცივილიზებულობის ხარისხს.

ქალები პოლიტიკაში მაინც იშვიათი მოვლენაა. საზოგადოება ძნელად შორდება დამამცირებელ წარმოდგენას იმაზე, რომ პოლიტიკა - ეს ძლიერთა ანუ მამაკაცთა ხვედრია. ქალებს უყვართ ბევრი ლაპარაკი ყველაფერზე, მათ უფლებებზე კი ცოტა. სიტყვები „ქალი და პოლიტიკა“ ბევრ ადამიანში იწვევს უარყოფით რეაქციას, რომ ქალის ადგილი არა პოლიტიკაში, არამედ სამზარეულოშია.

ქალის როლი პოლიტიკაში დამოკიდებულია საზოგადოებაში გაბატონებულ იდეოლოგიაზე. ქალები ფლობენ დიდ სულიერ ძალას, მათ უფრო მაღალი

ეთიკური ნორმები აქვთ და განსაკუთრებული უნარი დაამყარონ და განავითარონ კარგი ურთიერთობები ხალხთან. აქვთ ყველა თვისებები ნამდვილი პოლიტიკური მოღვაწეობის. ქალთა პოლიტიკური საქმიანობა ეს ახალი სფეროა, რომელსაც არ მიუღია მეცნიერული დასაბუთება. თუ ქალთა პოლიტიკური საქმიანობის მდგომარეობა არ შეიცვლება, დემოკრატიული საზოგადოება, რომელსაც ჩვენ ვაშენებთ იქნება დემოკრატია ქალების გარეშე და არა ქალებისათვის. პოლიტიკური ცხოვრება ქალებისთვის დარჩება მეორეხარისხოვანი და უცხო. გენდერული უთანასწორობა პოლიტიკურ სფეროში წარმოადგენს ერთ-ერთ ყველაზე დიდ არსებით დაბრკოლებას დემოკრატიული განვითარების გზაზე. ამბობენ, რომ პოლიტიკა თამაშია წესების გარეშე, რომ იქ გადარჩებიან ძლიერები, მაგრამ ბევრი ქალიც ავლენს თვისებას იყოს ფოლადის ნებისყოფის, პრინციპების ერთგული, შორსმჭვრეტელი და ეშმაკი. ჩვენ უკვე არ გვაკვირვებს ქალები-პრემიერები, ქალები-კანცლერები, ქალები-პრეზიდენტები. პოლიტიკაში არის განსაკუთრებული ქალური სტილი, რომელიც ხასიათდება ადამიანების მიმართ დიდი ყურადღებით სოციალურ საკითხებზე. თვლიან, რომ ქალური სტილი უფრო მშვიდობისმოყვარულია, რადგან ქალებს არ აქვთ მიდრეკილება პრობლემების ძალისმიერი მეთოდებით გადაწყვეტისა. ხუმრობით ამბობენ, რომ თუ ყველა სახელმწიფოს მმართველი იქნება ქალი, მაშინ მსოფლიოში არ იქნება ომები. იქნება უბრალოდ ერთმანეთის მიმართ გაბუტული ქვეყნები. საერთოდ მსოფლიოში საზოგადოების პოლიტიკური განვითარების გამოცდილება ცხადყოფს, არსებობს არსებითი განსხვავება პოლიტიკურ ბრძოლებში კაცებსა და ქალებს შორის, სადაც კაცი კანდიდატი უფრო წარმატებულები არიან, ვიდრე ქალები. რა უშლის ხელს ქალებს იყვნენ უფრო წარმატებულები პოლიტიკაში? კაცების დომინირება, ქალების ადგილებისათვის კვოტების არსებობის პრინციპი, ამომრჩეველთა უნდობლობა ქალი კანდიდატის მიმართ და ბარიერები ქალთა წარსადგენად შიდაპარტიულ დონეზეც კი.

იმისათვის, რომ ქალები და კაცები თანასწორუფლებიანები გახდნენ პოლიტიკურ საქმიანობაში საჭიროა შემუშავდეს ერთიანი მიდგომა ორივე სქესის თანასწორუფლებიანობის შესახებ როგორც შიდაპარტიულ ისე ხელისუფლების ყველა საქართველოს მოქალაქეთა უმრავლესობისათვის მნიშვნელოვანია ეთნიკური კუთვნილება. ეს იმის მომანიშნებელია, რომ მრავალეთნიკურ საქართველოში მშვიდობიანი თანაცხოვრების ხანგრძლივი ისტორიის მიუხედავად, ერთიანი სამოქალაქო, ეთნიკური საზოგადოების ფორმირება კვლავ პრობლემური საკითხია. ქართული ეთნიკური იდენტობის მქონე პირთათვის დამახაზიათებელ ქცევაზე საუბრისას აშკარად ვლინდება ურთიერთობის რადიკალიზაცია სხვადასხვა, მათ შორის, საწინააღმდეგო სქესთან. საზოგადოებაში მყარად დამკვიდრებული სოციალ-კულტურული ნორმა თავის გამოძახილს ჰპოვებს მისაღებისა და მიუღებლის კონტექსტში, რადგან ქალებისა და მამაკაცების მიერ შესრულებული სამუშაოების განაწილებაზე შემოქმედებს საზოგადოებაში აღიარებული და დამკვიდრებული ნორმები, ტრადიციების და პრობლემის სათავე სულაც არ არის საკანონმდებლო სივრცე.

აქედან გამომდინარე, ახალი სოციალური როლის ათვისების გზაზე, ქალს ყოველთვის უწევდა თავგანწირული ბრძოლა პოლიტიკური თავისუფლებისათვის, მაგრამ ქალთა აქტიურობას და თავდადებას ყოველთვის უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა და იმავდროულად, ქვეყნის განვითარების საქმეში სასიკეთო შედეგი მოჰქონდა.

საქართველოში ქვეშევრდომული პოლიტიკური კულტურაა გავრცელებული, ვიდრე მონაწილეობითი, არადა სასიცოცხლოდ აუცილებელია მონაწილეობითი პოლიტიკური კულტურის დონის ამაღლება. ამისათვის საჭიროა, შეიცვალოს ინდივიდების წარმოდგენები პოლიტიკურ პროცესში საკუთარი როლის შესახებ, გარდა პოლიტიკურ პროცესებში საკუთარი როლის დაკნინებისა, საქართველოს მოსახლეობა ღირებულებების გამოწვევების წინაშე დგას. ჩვენ თითქოს მხარს

ვუჭერთ დემოკრატიას, სიტყვის თავისუფლებას, სამართლიან არჩევნებს და ასე შემდეგ, მაგრამ გვახასიათებს მეტნაკლებად კონსერვატიული შეხედულებებიც. ამიტომ, დღევანდელი რეალობა და საქართველოში არსებული დომინანტური პოლიტიკური კულტურა არ ქმნის საკმარის საფუძველს დემოკრატიის სტაბილური განვითარებისათვის.

იმისათვის, რომ სახელმწიფომ დასახულ მიზანს მიაღწიოს და განხორციელებულმა რეფორმებმა და ინსტიტუციურმა ცვლილებებმა შესაბამისი ცვლილებები გამოიღონ, აუცილებელია, მოსახლეობის წარმოდგენებსა და დამოკიდებულებებზე მუშაობა. განსაკუთრებულ ყურადღებას კი მოქალაქის, როგორც პოლიტიკური მოქმედი პირის როლი საჭიროებს.

თავი-2 „ქალის როლი პოლიტიკაში საერთაშორისო და ადგილობრივ დონეზე“ -

ქალთა მონაწილეობისა და წარმომადგენლობის კუთხით, ქვეყანაში სახარბიელო მდგომარეობა არ არის, რასაც ამ თავში დაწვრილებით განვიხილავთ ისტორიულ ჭრილში და თანამედროვე გამოწვევებთან მიმართებით. ქალთა საარჩევნო უფლებებისათვის აქტიური მოძრაობა XIX საუკუნის მეორე ნახევრიდან დაიწყო. ამას წინ უძღოდა ფემინისტური მოძრაობის ჩამოყალიბება. ფემინისტური ხასიათის იდეები პირველად ძველ ჩინეთში გამოჩნდა, თუმცა მისი, როგორც თეორიის ჩამოყალიბება XVIII საუკუნეში დონეზე.

გავეცნოთ რა მდგომარეობაა გენდერული თანასწორობის მხრივ ა.შ.შ.-ში, ევროპის სხვადასხვა ქვეყნებში და საქართველოში: როგორც ხედავთ „Inter-Parliamentary Union“-ის მიერ გამოქვეყნებულ მსოფლიო რეიტინგში (რომელიც 2015 წლის 1 იანვრის მონაცემებს გვიჩვენებს) მხოლოდ 11.3%-ია ქალთა რიცხვი საქართველოს პარლამენტში და ამ მონაცემებით რეიტინგში 190 ქვეყანას შორის 106-ე ადგილს იკავებს.

ასევე დავინტერესდი თუ რას ფიქრობს ქართული საზოგადოება ქალების პოლიტიკაში მეტ ჩართულობაზე. „საზოგადოებრივი დამოკიდებულებები გენდერულ თანასწორობაზე პოლიტიკასა და ბიზნესში“ კვლევის ანალიზში როგორც რაოდენობრივმა, ისე თვისებრივმა კვლევის შედეგებმა აჩვენეს, რომ საქართველოში პოლიტიკა უფრო მეტად მამაკაცთა საქმიანობის სფეროდ განიხილება. ქართული საზოგადოების აზრით, ქალის ადგილი პოლიტიკაში კონკრეტული, ლიმიტირებული ნიშით უნდა შემოიფარგლოს. რაოდენობრივი კვლევის მონაწილეების უმრავლესობა მიიჩნევს, რომ ზოგადად კაცს უფრო შეეფერება პოლიტიკური საქმიანობა ვიდრე ქალს (66%), ხოლო 61% მიიჩნევს, რომ კაცები ქალებთან შედარებით უკეთესი პოლიტიკური ლიდერები არიან.

მონაცემების გენდერის ჭრილში განხილვა აჩვენებს, რომ უფრო მეტი კაცი მიიჩნევს, რომ კაცები ქალებთან შედარებით უკეთესი პოლიტიკური ლიდერები არიან და რომ, ზოგადად, პოლიტიკა უფრო მეტად კაცებისთვის შესაფერისი სფეროა. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ მართალია მამაკაცებთან შედარებით მცირე პროპორციით, მაგრამ მაინც, ქალების უმრავლესობაც იზიარებს მოსაზრებას, რომ კაცი უკეთესი პოლიტიკური ლიდერია (56%) და პოლიტიკა კაცის საქმიანობის სფეროა (56%). თვისებრივი კვლევის ფარგლებშიც დაფიქსირდა მოსაზრება, რომ მამაკაცებს პოლიტიკაში უფრო მეტი წარმატების მიღწევის უნარი აქვთ, რაზეც, კვლევის მონაწილეების აზრით, პოლიტიკაში აქტიური ქალებისა და მამაკაცების პროპორცია მეტყველებს.

ქალები პოლიტიკაში ეს არა „საჩუქარი“, არამედ მათი სამოქალაქო უფლებაა. შემოვიდა ტერმინი „პოზიტიური დისკრიმინაცია“ რაც გამოიხატება ქალებისთვის ადგილის დაჯავშნაში, რაც ჩემი აზრით მიუღებელია, რადგანაც ეს არა თანასწორუფლებიანობა, არამედ ქალთათვის, როგორც დისკრიმინირებული ჯგუფისთვის, კაცთან გათანასწოების შანსია. სამწუხაროდ ქალები ნაკლებად საუბრობენ საკუთარ უფლებებზე, შესაძლებლობებსა თუ კარიერულ პერსპექტივებზე, რაც ნათლად ჩანს კიდევ კვლევებში. საქართველოს მოსახლეობის უმეტესი ნაწილი კვლავ სკეპტიკურადაა განწყობილი ქალთათვის მაღალი თანამდებობის ან დიდი პასუხისმგებლობის დაკისრების მიმართ.

დასკვნის სახით კი შეიძლება ითქვას რომ, ქალი პოლიტიკაში არ უნდა ითვლებოდეს ეგზოტიკად. მეტი სამუშაოებია ჩასატარებელი რათა შეიცვალოს საზოგადოების მიდგომა ამ საკითხის მიმართ. დროა დავივიწყოთ ფრაზა „ქალის ადგილი სამზარეულოშია“, რადგან საჭიროზე მეტი ფაქტი ადასტურებს ქალთა ეფექტურ და პროფესიონალურ მოღვაწეობას პოლიტიკაში და არა მხოლოდ.

1869 წელს, ამერიკის შეერთებულ შტატებში შეიქმნა ახალი შტატი სახელწოდებით „ვიომინგი“, რომელშიც ქალებმა პირველად აშშ-ში მოიპოვეს ხმის უფლება. ამ წარმატებას ავსტრიელებმა მოგვიანებით-1902 წელს მიაღწიეს, ფინელებმა-1906 წელს, ნორვეგიამ-1913 წელს, დანიამ-1915 წელს, რუსეთმა -1917 წელს, საქართველომ-1918 წელს, კანადამ- 1919 წელს, ჰოლანდიამ, ლუქსემბურგმა, ჩეხეთმა, ქუვეითმა-2006 წელს, არაბთა გაერთიანებული საამიროებსა და საუდის არაბეთი-2011წელს. ხმის უფლების მოპოვებამქალებს ამბიცია გაუჩინა. არსებული წინააღმდეგობის მიუხედავად, სხვადასხვა პოზიციის დასაკავებლად ქალი კანდიდატების არჩევა მოითხოვს.

ქართველი ქალის როლი პოლიტიკაში

გეოპოლიტიკური მდებარეობის გამო, ქართველი ქალი საუკუნეების განმავლობაში ასრულებდა მედიატორულ ფუნქციებს სხვადასხვა რელიგიურ, ეროვნულ საზოგადოებასა თუ სახელმწიფოს შორის. იმის გამო, რომ ქართველი ქალები არ იცვლიდნენ რელიგიას და რჩებოდნენ მართლმადიდებელ ქრისტიანებად, ხშირად უწევდათ, შეემუშავენინათ ისეთი ეფექტური და რელურად მოქმედი პოლიტიკური სტრატეგიები, რომლებიც მათ საშუალებას მისცემდა, მშვიდობიანი თანაარსებობა, ურთიერთპატივისცემა და სიყვარული დაემყარებინათ მათ ოჯახებსა და სხვა ეროვნებისა და აღმსარებლობის ადამიანებთან. ცნობილია, რომ აღმოსავლეთის ქვეყნების მუსლიმანი მებრძოლები ხშირად იყენებდნენ ქართველ ქალებს დიპლომატიური მისიით.

კვლევის შედეგად ინდენტიფიცირებული არგუმენტების ნაწილი, რომელიც ასაბუთებს იმას, თუ რატომაა პოლიტიკა უფრო შესაფერისი კაცისთვის, კავშირშია ქალის ბუნებასთან დაკავშირებულ სტერეოტიპებთან. რაოდენობრივი კვლევის ფარგლებში გამოკითხულთა ნახევარზე მეტი (54%) იზიარებს მოსაზრებას, რომ პოლიტიკოსი ქალი უფრო სუსტია და უჭირს დიდი პასუხისმგებლობის აღება საკუთარ თავზე. საკმაოდ დიდი რაოდენობა (47%) მიიჩნევს, რომ ქალი ბუნებით სუსტი არსებაა და პოლიტიკა არ არის მისი სფერო. აღნიშნული არგუმენტების საფუძვლად დევს ქალის, როგორც ბუნებით მამაკაცთან შედარებით სუსტი არსების გაგება, რომელსაც, შესაბამისად, არ შეუძლია გაუმკლავდეს სირთულეებს კაცისგან განსხვავებით. თვისებრივი კვლევის ფარგლებში ფოკუს-ჯგუფების მონაწილეები სიღრმისეულად საუბრობდნენ იმაზე, თუ კონკრეტულად რა მოიაზრება ქალის სისუსტეში. აღნიშნა, რომ ქალი, მამაკაცთან შედარებით, ემოციურად უფრო ფაქიზია და გულთან ახლოს მიაქვს ყველა სახის პრობლემას. აღნიშნული სენსიტიურობა არ მიიჩნევა უარყოფითად, პირიქით, იგი ქალის ბუნების მნიშვნელოვან უპირატესობად განიხილება, რადგან ჰუმანურობასთან, მზრუნველობასა და სიტბოსთან ასოცირდება. თუმცა, აღნიშნული ქალური თვისებები პოლიტიკური საქმიანობის ჭრილში ნაკლებად ეფექტიანად მოიაზრება.

მიიჩნევა, რომ პოლიტიკოსი ნაკლებად ემოციური უნდა იყოს და მტკიცე ხასიათით უნდა გამოირჩეოდეს.

ქალისა და კაცის განსხვავებულ ბუნებას უკავშირდება ასევე არგუმენტი ქარიზმატულობასთან დაკავშირებით. გამოკითხულთა ნაწილი (44%) თვლის, რომ პოლიტიკური ლიდერი ქარიზმატული უნდა იყოს, რაც ზოგადად ქალს ნაკლებად ახასიათებს. გამოკითხულთა 56% მიიჩნევს, რომ ქალს გაუჭირდება გაუძლოს იმ დატვირთვას, რასაც პოლიტიკური საქმიანობა მოითხოვს. აღნიშნული არგუმენტი ერთის მხრივ შეიძლება ქალის სუსტ ბუნებასთან იყოს კავშირში, მაგრამ, მეორეს მხრივ, შეიძლება უკავშირდებოდეს ობიექტურ გარემოებებს - ქალის ოჯახში დაკავებულობას, რასთანაც პოლიტიკური საქმიანობის შეთავსება რთულად წარმოსადგენია. თვისებრივი კვლევის შედეგების მიხედვით ქალისთვის შესაფერის პოლიტიკური საქმიანობის სფეროებად მოიაზრება ჯანდაცვა, კულტურა, გარემოს დაცვა, დიპლომატიური მისია, ელჩობა. მიიჩნევა, რომ ქალებმა შეიძლება პოზიტიური გავლენა იქონიონ კონფლიქტების დარეგულირების საკითხებში, რაც ისევ და ისევ ქალის დიპლომატიური ბუნებით აიხსნება. ამავე დროს, მიიჩნევა, რომ ქალებმა შეიძლება ისეთი საკითხები წამოწიონ წინ, რომლებიც მამაკაცებისთვის ნაკლებად ნაცნობი და პრიორიტეტული იყოს, თუმცა საზოგადოებისთვის მნიშვნელოვანია მათზე ყურადღების გამახვილება (მაგალითად, სოციალური პრობლემები, ქალების უფლებები).

მართლმადიდებლური სწავლების მიხედვით, საქართველო ღვთისმშობლის წილხვედრი ქვეყანაა, გაქრისტიანება უკავშირდება წმინდა ნინოს, გვყავდა თამარ მეფე და სხვა. „ვეფხისტყაოსნის აფორიზმი ნათლად ასახავს ქართველის დამოკიდებულებას ქვეყნის მმართველობაში არსებულ იერარქიულ დონეზე-„ლეკვი ლომისა სწორია, ძუ იყოს თუნდა ხვადია“. ქალის მშვიდობისმყოფელი ბუნების საილუსტრაციოდ საკმარისია, გავიხსენოთ ქალის მანდილის ძალა, რომელიც

აჩერებდა ორ ერთმანეთთან მეზობლ მამაკაცს. ეს ტრადიცია ასახულია ქართულ ხალხურ ცეკვებშიც.

დღემდე ზნეობის და გმირობის საუკეთესო მაგალითებად რჩებიან საქართველოს ისტორიის სხვადასხვა პერიოდში მოღვაწე ქალები. ქართველი ქალის ისტორიულ ჭრილში დასაანახად, გავიხსენოთ რამდენიმე მათგანი: ნანა-მირიანის მეუღლე, რომლის სახელსაც უკავშირდება ქართლის გაქრისტიანება და ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადება; დედოფალი შუშანიკი, რომელმაც სარწმუნოების გამო ექვს წელი გაატარა ციხეში და ბოლოს მოწამებრივად აღესრულა; თამარ მეფის „ოქროს ხანა“ და სხვა.

შთამბეჭდავია საქართველოში უფლებებისთვის მეზობლ ქალთა სია შემდგომ ეპოქაშიც: ეკატერინე გაბაშვილი, ელისაბედ ბოლქვაძე, კატო მიქელაძე, მარო მაცაშვილი, მინადორა ტოროშელიძე, ქრისტინე შარაშენიძე, დესპინე გელოვანი, მსოფლიოში პირველი დემოკრატიულად არჩეული მუსლიმი ქალი დეპუტატი ფარი ხანუმ სოფიევა და სხვა. ეს მცირე ჩამონათვალია იმ ქალბატონებისა, რომლებმაც საქართველოსთვის რთულ პერიოდში შესაშური სიმტკიცე და თავდადება გამოიჩინეს.

1998 წლისთვის, მსოფლიო მასშტაბით, ლიდერი ქალი პარტიების მხოლოდ 11%-ს ჰყავდა, ხოლო პარლამენტარი ქალები მსოფლიოს პარლამენტართა რიცხვის 11,4%-ს შეადგენდნენ. 2006 წლისთვის მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის საკანონმდებლო ორგანოებში ქალთა რიცხვმა უმნიშვნელოდ მოიმატა და საშუალოდ 16,3% შეადგინა.

საქართველოში ვარდების რევოლუციის შემდეგ, მინისტრთა კაბინეტში ოთხი მინისტრი ქალი გვყავდა. 2001-2008-2017-2021 წლებში კი ქვეყნის სათავეში მაღალ თანამდებობაზე ქალთა კვოტა ასეთია:

- ❖ სალომე ზურაბიშვილი- არის საქართველოს და მთლიანად კავკასიის რეგიონში არჩეული პირველი ქალი პრეზიდენტი, რომელიც 2018 წელს

პირდაპირი არჩევნების გზით არის არჩეული; 2004 წლის მარტიდან 2005 წლის ოქტომბრამდე იყო საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრი, მინიჭებული აქვს საფრანგეთის საპატიო ლეგიონის ორდენი და საფრანგეთის რესპუბლიკის ღირსების ორდენი.

- ❖ ნინო ბურჯანაძე - საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარე 2001-დან 2008 წლამდე; საქართველოს პრეზიდენტის მოვალეობის ორგზის შემსრულებელი
- ❖ მანანა კობახიძე - საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის მოადგილე, ქართული ოცნება დემოკრატიული საქართველოს თავმჯდომარე.
- ❖ ვერა ქობალია - საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრი, 2010 წლის 2 ივლისიდან 2012 წლის 25 ოქტომბრამდე.
- ❖ ნათელა თურნავა - ასევე საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრი 2019 წლის 18 აპრილიდან დღემდე.
- ❖ ეკა ტყეშელაშვილი - საგარეო საქმეთა მინისტრი 2008 წელს.
- ❖ თინათინ ხიდაშელი-საქართველოს თავდაცვის მინისტრი 2015-2016 წლებში
- ❖ ქეთევან ციხელაშვილი - საქართველოს სახელმწიფო მინისტრი შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში 2016 წლის აგვისტოდან 2020 წლის 6 აგვისტომდე. შემდეგ ის შეცვალა ასევე ქალმა
- ❖ თეა ახვლედიანი - 2020 წლის 6 აგვისტოდან დღემდე საქართველოს სახელმწიფო მინისტრი შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში.
- ❖ ირინე იმერლიშვილი - საქართველოს ეროვნული უშიშროების საბჭოს მდივანი 2013 წელს
- ❖ ხათუნა გოგოლაძე- საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრი 2012-2014 წლებში

- ❖ ნინო ჩხოზაძე - საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრი 1995-2004 წლებში.
- ❖ ხათუნა კალმახელიძე - სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების მინისტრი
- ❖ თეა წულუკიანი - საქართველოს იუსტიციის მინისტრი 2012 წლის 25 ოქტომბრიდან, 2020 წლის 29 სექტემბრამდე 2020-2021 წლებში საქართველოს პარლამენტის მე-10 მოწვევის დეპუტატი, განათლებისა და მეცნიერების კომიტეტის თავმჯდომარე; 2021 წლის 19 მარტიდან საქართველოს კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის მინისტრი, ასევე ვიცე-პრემიერი.
- ❖ თამარ სანიკიძე - საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრი 2013 წლის ივლისიდან 2016 წლის ივნისამდე.
- ❖ მათა ცქიტიშვილი — ქართველი პოლიტიკოსი და ეკონომისტი. საქართველოს რეგიონალური განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის მინისტრი და ვიცე-პრემიერი 2018 წლის 30 ივნისიდან 2021 წლის 22 თებერვლამდე.
- ❖ ეკატერინე ტიკარაძე - 2019 წლის 18 ივნისიდან დღემდე არის საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრი. და სახვა ზემოთ ჩამოთვლილმა ქალბატონებმა არსებულ პირობებში გამოსცადეს საკუთარი თავი მმართველ პოზიციაზე, შეიძინეს საჭირო უნარ-ჩვევები და ქვეყნის განვითარების პროცესში, მამაკაცი პოლიტიკოსების მსგავსად მოქმედებდნენ და ასევე მოქმედებენ სახელმწიფოსთვის კონკრეტულ მომენტში არსებული საჭიროებების გათვალისწინებით.
მალიან მნიშვნელოვანია საქართველოში ქალი ლიდერების რაოდენობის გაზრდა, რომელთაც თავიანთი ხედვა გააჩნიათ სახელმწიფოს, კონკრეტული უწყების განვითარებასთან

დაკავშირებით. აუცილებელია ამ თემის წინ წამოწევა და გააქტიურება, რათა გვექონდეს მეტი შესაძლებლობა და ისეთი გარემოებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს, მრავალი ქალი ლიდერის შექმნას და მათი რესურსების სწორად გამოყენებას.

მეორე მსოფლიო ომამდე და მას შემდეგაც მრავალი საერთაშორისო სამართლებლივი აქტი შეიქმნა, რომელიც ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო დაცვას ეხება. გაეროს წესდებაში, მკაფიოდაა აღნიშნული, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია ხელს შეუწყობს „ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა პატივისცემას და დაცვას საყოველთაოდ, განურჩევლად რასისა, სქესისა, ენისა და რელიგიისა.“

საქართველოს პარლამენტმა „საქართველოს კანონი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ 2014 წლის მაისში მიიღო. 2010 წელს საერთაშორისო ორგანიზაციების, მთავრობისა და ადგილობრივი არასამთავრობოების თანამშრომლობის შედეგად მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი გენდერული თანასწორობის შესახებ. იგი მიზნად ისახავდა გენდერული ნიშნით დისკრიმინაციის აღმოფხვრას და ქალთა და მამაკაცთა თანაბარი უფლებებისა და შესაძლებლობების უზრუნველყოფას. ამ კანონმა შემოიტანა გენდერული თანასწორობის საბჭოს აუცილებლობა პარლამენტში.

2018 წლის აპრილში საქართველოს მთავრობამ ქალებზე, მშვიდობასა და უსაფრთხოებაზე გაეროს უშიშროების საბჭოს რეზოლუციის განხორციელების ეროვნული სამოქმედო გეგმა, ასევე, ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლისა და მსხვერპლთა დასაცავად გასატარებელ ღონისძიებათა 2018-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმა დაამტკიცა.

ეს დოკუმენტები 2016-2017 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმების წინა ფაზების განხორციელების შედეგად მიღებულ გამოცდილებას

ეფუძვნებოდა და გენდერული თანასწორობისა და ქალთა გაძლიერების სფეროში აღებულ მთავარ საერთაშორისო ვალდებულებებს ეხმიანება, რაც სტამბოლისა და CEDAW კონვენციებით, უნივერსალური პერიოდული მიმოხილვით, ასევე მდგრადი განვითარების მე-5 და მე-16 მიზნებით ნაგულისხმევ ვალდებულებასაც მოიცავს.

ამ გეგმების შემუშავებასთან დაკავშირებულ ფართო კონსულტაციაში მონაწილეობდნენ პარტნიორები დარგობრივი სამინისტროებიდან და მათ განხორციელებაზე პასუხისმგებელი ძირითადი საჯარო უწყებები, განვითარებაზე მომუშავე პარტნიორები და ადგილობრივი ჯგუფის წარმომადგენლები.

განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ქალებზე, მშვიდობასა და უსაფრთხოებაზე გაეროს უშიშროების საბჭოს რეზოლუციის განხორციელების 2018-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის ლოკალიზაციას, რაც ადგილობრივ თვითმართველობებთან თანამშრომლობით, ბენეფიციარებთან უფრო მეტად დაახლოებას ისახავს მიზნად.

ყოველივე ეს პირველი ნაბიჯია ადგილობრივ კანონმდებლობაში ძირითადი პრინციპების დასანერგად, ხოლო ამ პრინციპების პრაქტიკულ დანერგვას სახელმწიფოს მხრიდან შესაბამისი ფინანსები და აქტივობები სჭირდება. შევეცადეთ, ნაშრომში გვეჩვენებინა ქალთა უფლებების დამცავი დოკუმენტების განვითარების ძირითადი მიმართულებები. მიგვაჩნია, რომ სწორედ მათ დაუდეს სათავე ქალთა უფლებების მდგომარეობის გაუმჯობესებას მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში.

საქართველოს საჯარო დაწესებულებებში დასაქმებულთა გენდერული ბალანსი

გენდერული თანასწორობის შესახებ საქართველოს კანონის“ მე-6 მუხლის მიხედვით სახელმწიფო ხელს უწყობს დასაქმების თანაბარ ხელმისაწვდომობას ორივე სქესის პირთათვის. დღევანდელი მდგომარეობით, საჯარო დაწესებულებებში არსებული დასაქმების თანაბარი ხელმისაწვდომობის პირობებში, საქართველოს 166 საჯარო დაწესებულებების 74 532 თანამშრომლიდან უმრავლესობას წარმოადგენენ მამაკაცები. მამაკაცთა რაოდენობა 52 679-ია, ხოლო ქალთა რაოდენობა - 21 853 -ს შეადგენს.

საჯარო დაწესებულებების მიხედვით დასაქმებულთა გენდერული ბალანსი განსხვავებულია.

სამინისტროების ცენტრალურ და სახელმწიფო მინისტრების აპარატებში დასაქმებულთა 78,6 %

მამაკაცია. თუმცა ამ ტიპის საჯარო დაწესებულებებში, დასაქმებულ მამაკაცთა მაღალი პროცენტი კვლავ განპირობებულია ძალოვან სტრუქტურებში დასაქმებულ მამაკაცთა სიმრავლით. ძალოვანი სტრუქტურების გარეშე სამინისტროების ცენტრალურ და სახელმწიფო მინისტრების აპარატებში დასაქმებულთა უმრავლესობა - 56,5%-ქალია. მსგავსი მდგომარეობაა საჯარო სამართლის იურიდიულ პირებსა და საქვეუწყებო დაწესებულებებში დასაქმებულ თანამშრომლების მაგალითზე. ზოგადად, სსიპ-ებსა და საქვეუწყებო დაწესებულებებში დასაქმებულთა შორის 67,2% მამაკაცია, თუმცა ძალოვანი სტრუქტურების გამოკლებით დასაქმებულებში ქალები ჭარბობენ და მათი მაჩვენებელი 51,7 %-ს შეადგენს. განსახვავებული მდგომარეობაა ადგილობრივ თვითმმართველობებში (მერია, გამგეობა).

მიუხედავად იმ ფაქტისა რომ თავისი საქმიანობის სპეციფიკიდან გამომდინარე აღნიშნულ დაწესებულებებს ძალოვანი სტრუქტურები არ გააჩნიათ, მამაკაცთა რაოდენობა საგრძნობლად აღემატება ქალთა რაოდენობას. დასაქმებულ მამაკაცთა მაჩვენებელი 67,5%-ს შეადგენს. საქართველოს საჯარო სამსახურებში დასაქმებულ თანამშრომელთა გენდერული ბალანსის ანალიზისას გამოჩნდა, რომ მამაკაცთა მაღალი პროცენტი ძირითად განპირობებული იყო ძალოვან სტრუქტურებში დასაქმებულ მამაკაცთა სიმრავლით, ხოლო არა ძალოვან სტრუქტურებში ქალთა რაოდენობა თითქმის გათანაბრებული იყო მამაკაცთა რაოდენობასთან. აღნიშნული ტენდენცია ხელმძღვანელ პოზიციებზე დასაქმებულ თანამშრომლების შემთხვევაში არ შეინიშნება. ხელმძღვანელ მამაკაცთა რაოდენობა, როგორც ძალოვან, ისე არა ძალოვან საჯარო დაწესებულებებში, ძალიან მაღალია. ხელმძღვანელ პოზიციებზე დასაქმებულ თანამშრომელთა შესახებ სრულყოფილი ინფორმაცია ზემოთ მოყვანილი ძალოვანი სტრუქტურების გარდა ასევე მოწოდებულია საქართველოს თავდაცვის გენერალური შტაბის და სასჯელაღსრულების დეპარტამენტის მიერ. საჯარო დაწესებულებების სახეების მიხედვით ნებისმიერ შემთხვევაში ხელმძღვანელ პოზიციებზე დასაქმებულ მამაკაცთა რაოდენობა აღემატება ხელმძღვანელ პოზიციებზე დასაქმებულ ქალთა რაოდენობას. ძალოვანი სტრუქტურების ჩათვლით, ხელმძღვანელ პოზიციებზე დასაქმებულ მამაკაცთა უპირატესობა (83,4%) განსაკუთრებით გამოჩნდა სამინისტროების ცენტრალურ და სახელმწიფო მინისტრის აპარატებში, ხოლო ძალოვანი სტრუქტურების გარეშე მამაკაცების ყველაზე მეტი პროცენტული მაჩვენებელი (76%) ფიქსირდება ადგილობრივ თვითმმართველობებში (მერია, გამგეობა).

ძალიან მნიშვნელოვანია პოლიტიკურ პარტიებში და ზოგადად პოლიტიკურ გენდერული თანასწორობის განხილვა. საქართველოში ქალების ხმის მიცემის უფლება 1918 წელს მიეცათ. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის წლებში, ქალებს არამხოლოდ ხმის უფლება ჰქონდათ, არამედ წარმომადგენლობით ორგანოშიც იყვნენ და საკმაოდ მნიშვნელოვან როლს ასრულებდნენ ქვეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებაში. საქართველოს დამოუკიდებლობის 25 წლის მანძილზე ჩატარებული შვიდი საპარლამენტო არჩევნებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნები ცალსახად მეტყველებს, რომ საქართველოში კვლავ დაბალია ქალთა პოლიტიკური ჩართულობა. 1998 წლის ნოემბრის მონაცემებით, სახელმწიფო ორგანოებში ქალები მხოლოდ 11%-ს შეადგენენ, ხოლო 2004 წელს ქალების წარმომადგენლობა პარლამენტში 7,2%-დან 9,5%-მდე გაიზარდა.

ამ პერიოდში საქართველოს სპიკერი ქალი იყო. ასევე უმრავლესობის ფრაქციის ლიდერი და 13 საპარლამენტო კომიტეტის თავმჯდომარეობიდან 2 ქალი იყო, 2005 წელს კაბინეტის 17 წევრიდან 3 ქალი იყო. 2005 წლის მონაცემებით ადგილობრივ დონეზე ქალები 12%-ს შეადგენდნენ. სახელმწიფო კანცელარიის შტატის 55,8%-ს ქალი წარმოადგენდა, ხოლო პარლამენტთა წევრთა 9,5%-ს და პარლამენტის შტატის 60,8%-ს, გვყავდა 132 ქალი მოსამართლე და სხვა. 2012 წლის ივლისის მონაცემებით, საქართველოს პარლამენტში ქალები 6%-ს წარმოადგენდნენ. ასეთი დაბლი მაჩვენებელი განპირობებული იყო, პირველ რიგში, იმიტაც, რომ პარლამენტში დეპუტატთა რაოდენობა 235-დან 150-მდე შემცირდა. საქართველოს მთავრობაში კი 19 სამინისტროდან 5-ს ხელმძღვანელობდა ქალი, ხოლო თითქმის ყველა მინისტრის მოადგილე ქალბატონი იყო. 2012 წლის პირველი ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ მერვე მოწვევის პარლამენტში 16 ქალი დეპუტატია, ხოლო მთავრობაში სამი მინისტრია ქალი. 2016 წლის არჩევნებში საპარლამენტო მანდატი 24-მა ქალმა მოიპოვა, რაც პარლამენტის სრულის შემადგენლობის 16%-ია. ხოლო სამთავრობო გუნდში წარმოდგენილი 19 მინისტრიდან მხოლოდ ორია ქალი მინისტრი. რაც შეეხება სახელმწიფო რწმუნებულს, 9 გუბერნატორიდან არც ერთი არ არის ქალი. მართალია, 1992 წლიდან არჩევნებში ქალთა წარმომადგენლობის ზრდა

შეინიშნება, მაგრამ ეს შეიძლება უმნიშვნელოდ ჩაითვალოს და ცალსახად მეტყველებს ამ მხრივ არსებულ პრობლემაზე. საქართველოში ორასამდე პოლიტიკური პარტია და მოძრაობაა რეგისტრირებული. მათი უმრავლესობა წლების განმავლობაში უმოქმედოა. ნაწილი დრო დადრო აქტიურდება პოლიტიკურ ასპარეზზე. 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებში საკვალიფიკაციო მოთხოვნები შვიდმა პარტიამ დააკმაყოფილა: ქართული ოცნება, ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა, საქართველოს ლეიბორისტული პარტია, საქართველოს რესპუბლიკური პარტია, თავისუფალი დემოკრატები, გაერთიანებული დემოკრატიული მოძრაობა და პატრიოტთა ალიანსი-გაერთიანებული ოპოზიცია. მათგან საპარლამენტო მანდატები მხოლოდ სამს ერგო: ქართულ ოცნებას, ერთიან ნაციონალურ მოძრაობას და პატრიოტთა ალიანსს. დანარჩენებმა 5%-იანი ბარიერი ვერ გადალახეს. აღსანიშნავია, რომ პარლამენტში მოხვედრილი ქალების მაღალი პროცენტული მაჩვენებლით ყველაზე რეიტინგულია „პატრიოტთა ალიანსი“, რომლის 6 დეპუტატიდან სამი ქალია. ქალთა პოლიტიკური მონაწილეობის ინდიკატორით, კერძოდ, ქალთა რაოდენობით პარლამენტში, დღეს საქართველო მსოფლიოში 127-ე ადგილს იკავებს 193 ქვეყანას შორის. გლობალური გენდერის ინდექსის მიხედვით, საქართველო 90-ე ადგილზეა 144 ქვეყანას შორის ქალთა ჩართულობით პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სოციალურ ცხოვრებაში; უშუალოდ პოლიტიკური მონაწილეობით და პარლამენტში ქალთა რაოდენობით კი – 114-ე ადგილს იკავებს. ნებისმიერი სახელმწიფოსთვის. იმის გათვალისწინებით, რომ ქალები მოსახლეობის ნახევარს შეადგენენ და ისინი პროპორციულად არ არიან წარმოდგენილნი გადაწყვეტილების მიმღებ დონეზე, აშკარაა, რომ დარღვეულია თანასწორობის პრინციპი.

საკანონმდებლო და აღმასრულებელ ორგანოებში ქალთა წარმომადგენლობის სიმცირე, განსაკუთრებით კი, არათანაბარი პოლიტიკური წარმომადგენლობა, რაც ზემოთ მოყვანილმა სტატისტიკურმა მონაცემებმაც გვიჩვენა, ერთგვარად სტრუქტურული დისკრიმინაციითაა განპირობებული.

თუ დისკრიმინაცია სტრუქტურულია, არ უნდა დავეყრდნოთ სისტემას, რომელიც მამაკაცებით დომინირებულ რეპრეზენტაციის მოდელს ეფუძნება. მსგავსი სისტემები არა მხოლოდ ართმევენ ქალებს უფლებას, თანაბრად მიიღონ პოლიტიკურ პროცესებში მონაწილეობა, არამედ ხაზს უსვამენ იმას, რომ ქალები პოლიტიკურად უთანასწორობი არიან. ეს უკანასკნელი კი წარმოდგენელია, მივიჩნიოთ თანამედროვე დემოკრატიისთვის მისაღებ გარემოებად. მკვლევრები, სხვადასხვა დონეზე დაინტერესებული მხარეები თუ საზოგადოების წარმომადგენლები დღეს სულ უფრო მწვავედ კამათობენ და მსჯელობენ, თუ რატომ არის მნიშვნელოვანი ქალთა მაღალი ჩართულობა პოლიტიკაში და გადაწყვეტილების მიმღებ ყველა დონეზე. მოსაზრებათაგან ერთ-ერთია ის, რომ „როდესაც პოლიტიკაში რომელიმე ჯგუფი არ არის სათანადოდ წარმოდგენილი, ბუნებრივია, არ ხდება ამ ჯგუფის ინტერესების გათვალისწინება.

იმისათვის, რომ პოლიტიკა იყოს მეტნაკლებად სრულყოფილი და საზოგადოების ყველა ჯგუფის ინტერესები თანაბრად დაცული, პოლიტიკა უნდა იყოს ინკლუზიური, მითუმეტეს, როდესაც საუბარია მოსახლეობის ნახევარზე. ეს ნიშნავს, რომ თუ ქალები არ იქნებიან შესაბამისი რაოდენობით წარმოდგენილნი ხელისუფლებაში, ქალი ამომრჩევლის ინტერესები ნაკლებად იქნება გათვალისწინებული“.

„გენდერული თანასწორობის შესახებ საქართველოს კანონის“ მე-6 მუხლით, საჯარო დაწესებულებებში დასაქმებისას და შრომითი მოვალეობების შესრულებისას დასაშვებია სქესის ნიშნით პირთა არათანაბარ მდგომარეობაში ჩაყენება ან/და მათთვის უპირატესობის მინიჭება, რაც გამომდინარეობს სამუშაოს არსიდან, სპეციფიკიდან ან მისი შესრულების პირობებიდან. მაგალითად, საჯარო დაწესებულებებში დასაქმებულ მამაკაცთა 66%-იანი მაჩვენებელი ძირითადად განპირობებულია ძალოვან სტრუქტურებში მამაკაცების სიმრავლით. მამაკაცები უმრავლესობაში არიან, ასევე, სამინისტროების ცენტრალურ და სახელმწიფო მინისტრების აპარატებში. საქართველოს საჯარო სამსახურებში დასაქმებულ

თანამშრომელთა გენდერული ბალანსის ანალიზისას გამოჩნდა, რომ მამაკაცთა მაღალი პროცენტი ძირითადად განპირობებული იყო ძალოვან სტრუქტურებში დასაქმებულ მამაკაცთა სიმრავლით, ხოლო არაძალოვან სტრუქტურებში ქალთა რაოდენობა თითქმის გათანაბრებული იყო მამაკაცთა რაოდენობასთან. ეს ტენდენცია ხელმძღვანელ პოზიციებზე დასაქმებული თანამშრომლების შემთხვევაში არ შეინიშნება.

ნებისმიერ შემთხვევაში, საჯარო დაწესებულებებში ხელმძღვანელ პოზიციებზე დასაქმებულ მამაკაცთა რაოდენობა ხელმძღვანელ პოზიციებზე დასაქმებულ ქალთა რაოდენობას ჭარბობს. ძალოვანი სტრუქტურების ჩათვლით, ხელმძღვანელ პოზიციებზე დასაქმებულ მამაკაცთა უპირატესობა განსაკუთრებით გამოჩნდა სამინისტროების ცენტრალურ და სახელმწიფო მინისტრის აპარატებში, ხოლო ძალოვანი სტრუქტურების გარეშე მამაკაცების ყველაზე მეტი პროცენტული მაჩვენებელი ფიქსირდება ადგილობრივ თვითმმართველობებში (მერია, გამგეობა). საჯარო სამსახურის ბიურო ყოველწლიურად აქვეყნებს შემაჯამებელ ანგარიშებს საქართველოს ცენტრალურ საჯარო დაწესებულებებში დასაქმების შესახებ გენდერულ ჭრილში. 2015, 2016, 2017 წლების ანგარიშების მიხედვით, საჯარო სექტორში კვლავ მამაკაცები დომინანტობენ. ზემოთ დასახელებული სამი წლის ანგარიშების მიხედვით, საჯარო სექტორში ფაქტობრივად დასაქმებულთა საერთო რაოდენობა გენდერულ ჭრილში შემდეგია:

- ❖ 2015 წელი – 53 109 დასაქმებული, აქედან 36558 კაცი და 16 551 ქალი;
  - ❖ 2016 წელი – 51 242 დასაქმებული, აქედან 36166 კაცი და 15 076 ქალი;
  - ❖ 2017 წელი – 46 708 დასაქმებული, აქედან 32377 კაცი და 14331 ქალი.
- იგივე ანგარიშებზე დაყრდნობით, საჯარო სექტორში ხელმძღვანელ თანამდებობებზე დასაქმებულთა საერთო რაოდენობა გენდერულ ჭრილში შეადგენს:
- ❖ 2015 წელი – 4 334 დასაქმებული, აქედან 3369 კაცი (74%) და 965 ქალი

(26%);

❖ 2016 წელი – 5 633 დასაქმებული, აქედან 4404 კაცი (78%) და 1229 ქალი (22%);

❖ 2017 წელი – 5680 დასაქმებული, აქედან 4186 კაცი (74%) და 1494 ქალი (26%).

ქალთა უფლებები და საერთაშორისო ორგანიზაციები

გაეროს ქალთა ორგანიზაციამ საქართველოში საქმიანობა 2001 წლიდან (UNIFEM-ის სახელით), პირველი რეგიონული პროექტის - „ქალები კონფლიქტის პრევენციისა და მშვიდობის მშენებლობისათვის სამხრეთ კავკასიაში“ - განხორციელებით დაიწყო. 2000-იანი წლების დასაწყისში გენდერული თანასწორობის თემა სახალხო დიპლომატიისა და კონფლიქტის მხარეებს შორის არაფორმალური დიალოგის წახალისების ძლიერი, ზოგჯერ კი ერთადერთი საშუალება იყო. 2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ კონფლიქტის შედეგად დაზარალებული და დევნილი ქალების საჭიროებების შესახებ ჩატარებულმა კვლევამ გენდერული თანასწორობის კუთხით არსებული გამოწვევებისა და ჰუმანიტარული თვალსაზრისით საჭირო ჩარევების მკაფიო ხედვის ჩამოყალიბება უზრუნველყო. შემდეგ წლებში გაეროს ქალთა ორგანიზაციის ერთ-ერთი მთავარი პროგრამული მიმართულება ქალთა გაძლიერება და კონფლიქტის შედეგად დაზარალებული ქალების პოსტკონფლიქტურ პროცესებში აქტიური ჩართვა გახდა. ორგანიზაციის ახალი სტრუქტურის დამტკიცების შემდეგ გაეროს ქალთა ორგანიზაციამ 2013 წელს საქართველოში თავისი წარმომადგენელი დანიშნა და ოფისი ჩამოაყალიბა. გაეროს ქალთა ორგანიზაციის ამჟამინდელი საქმიანობა მიზნად ისახავს სახელმწიფო და არასამთავრობო პარტნიორებისთვის დახმარების გაწევას საქართველოში გენდერული თანასწორობის მისაღწევად. ეროვნული და საერთაშორისო

ვალდებულებების შესაბამისად, გაეროს ქალთა ორგანიზაცია მუშაობს პოლიტიკისა და კანონმდებლობის, ინსტიტუტებისა და ფართო საზოგადოების დონეებზე, რათა მიაღწიოს ხელშესახებ შედეგებს გენდერული თანასწორობის გაზრდისა და ქალებისა და გოგონების უფლებათა დაცვის გაუმჯობესების თვალსაზრისით. გაეროს ქალთა ორგანიზაცია ყურადღებას ამახვილებს შემდეგი მიმართულებებით მუშაობაზე: ქალთა მიმართ ძალადობის აღმოფხვრა, ქალთა ინტერესების დაცვა და ასახვა მშვიდობისა და უსაფრთხოების საკითხებში, ქალთა ეკონომიკური გაძლიერება და ბოლოს, ძალზე მნიშვნელოვანია გენდერული საკითხის ჩართვა ეროვნული დაგეგმვისა და ბიუჯეტირების პროცესებში. აღნიშნულ ძირითად პრიორიტეტულ სფეროებთან ერთად, რომლებიც გაეროს ქალთა ორგანიზაციის მანდატს წარმოადგენს, ორგანიზაციის ინტერვენციები საქართველოში ეყრდნობა გაეროს გეგმას განვითარების ხელშეწყობისთვის, რომელიც საქართველოს ხელისუფლებასთან თანამშრომლობით ხორციელდება.

ქალის როლი უსაფრთხოების სფეროში

აღსანიშნავია, რომ უსაფრთხოების სისტემაში ქალთა წარმომადგენლობა ძალზე დაბალია, მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში განხორციელებული რეფორმების შედეგად სამხედრო და პოლიციის რიგებში სამსახური საქართველოში მეტად პრესტიჟული გახდა. საპატრულო პოლიციის შექმნან განსაკუთრებით გაზარდა საზოგადოების ნდობა ძალოვანი სტრუქტურების მიმართ. ამ სექტორში ქალების

მონაწილეობას ხშირად აფერხებს ტრადიციული გენდერული სტერეოტიპი, მაგალითად ის, რომ ქალი ფიზიკური მონაცემებით ვერ გაუტოლდება მამაკაცს და მამაკაცებთან შედარებით ქალების მუშაობის ხარისხი გაცილებით დაბალია. ლოგიკურია, რომ დემოკრატიული ქვეყნები და საზოგადოება უნდა ითვალისწინებდეს დემოკრატიის ძირითად პრინციპებს ადამიანის თანაბარ უფლებებთან დაკავშირებით და აბალანსებდეს ქალთა და მამაკაცთა როლსა და ფუნქციებს მოქმედებათა ნებისმიერ სფეროში.

სხვადასხვა კვლევისა და გამოკითხვის საფუძველზე, შეიძლება ითქვას, რომ დასაქმების მნიშვნელობა განსხვავებულია ქალებისა და კაცებისათვის. დასაქმებული ქალები აწყდებიან, როგორც ჰორიზონტალურ, ისე ვერტიკალურ სეგრეგაციას. არსებობს ქალისა და მამაკაცის პროფესიები, რომელთაგან მამაკაცის პროფესიები უფრო მაღალი შემოსავლის მიღების საშუალებას იძლევა. სამსახურეობრივი წინსვლის მიღწევა ქალისთვის უფრო ძნელია, ვიდრე მამაკაცისთვის. ქალები უფრო ჭარბად არიან წარმოდგენილნი დასაქმების არაფორმალურ სექტორში, ხოლო ფორმალურ სექტორში ისინი უფრო მეტად საჯარო სექტორში არიან წარმოდგენილნი, ვიდრე კერძოში.

ცხადია, სისტემის შესაცვლელად საჭიროა მისი სიღრმისეული შესწავლა და შემდეგ გონივრული მოქმედება და არა საკითხისადმი პოპულისტური მიდგომა. ხარვეზების აღმოსაფხვრელად და არსებული ვითარების გასაუმჯობესებლად ყველა დონეზე, პოლიტიკურ პარტიებსა თუ გადაწყვეტილების მიმღებ სახელმწიფო უწყებებში უნდა დაისახოს სამოქმედო პრიორიტეტები. ასევე, უნდა მოხდეს ქართულ პოლიტიკაში გენდერული ბალანსის მისაღწევად მიმართული ძალისხმევების უზრუნველყოფა.

თავი 3 . გენდერული ბიუჯეტირების მნიშვნელობა

იმ ფაქტმა, რომ საქართველოს პარლამენტში ქალთა რაოდენობა მნიშვნელოვნად ჩამორჩება საშუალო მაჩვენებლებს საერთაშორისო სტანდარტით, წინ წამოწია პოლიტიკური პარტიებისთვის სავალდებულო გენდერული კვოტის საკითხი. ამის შესახებ არა ერთი დებატი გაიმართა „გენდერული თანასწორობის შესახებ საქართველოს კანონის“ მიღების შემდეგ. სწორედ ამან განაპირობა ცვლილებები „საქართველოს ორგანულ კანონში მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“, რომელიც ეხება პოლიტიკური პარტიების ფინანსურ წახალისებას საარჩევნო კამპანიებში ქალების ჩართვის შემთხვევაში. 31-ე მუხლის 7(1) პარაგრაფის თანახმად, „პარტია, რომელიც იღებს დაფინანსებას ამ მუხლით დადგენილი წესით, მიიღებს საბაზისო დაფინანსებაზე დანამატს საბაზისო დაფინანსების 30%-ის ოდენობით, თუ ამ პარტიის ან შესაბამისი საარჩევნო ბლოკის მიერ იმ არჩევნებზე წარდგენილ პარტიულ სიაში (ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოთა არჩევნებზე – ყველა პარტიულ სიაში), რომლის შედეგების საფუძველზედაც მიიღო დაფინანსება, კანდიდატთა პირველ, მეორე და ყოველ მომდევნო ათეულში ერთიმეორისაგან განსხვავებული სქესი წარმოდგენილია სულ მცირე 30%-ით“. უფრო მეტიც, საქართველოს საარჩევნო კოდექსში ნათქვამია, რომ თუკი საარჩევნო სიაში გენდერული ბალანსი დაცული იქნება, ორგანული კანონის 115-ე (6) და 143-ე (5) მუხლების თანახმად, პარტია დაფინანსებას მიიღებს. 2017 წლის 21 ოქტომბერს ადგილობრივ არჩევნებზე რეგისტრირებული 22 პოლიტიკური პარტიიდან და 5 საარჩევნო ბლოკიდან პარტიულ სიებში ყოველ ათეულში განსხვავებული სქესი სულ მცირე 30%-ით წარმოადგინა 9 საარჩევნო სუბიექტმა. არჩევნების შედეგებიდან

გამომდინარე „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, პარტიის მიერ მიღებულ საბაზისო დაფინანსებაზე დანამატი მიიღო მხოლოდ 4-მა საარჩევნო სუბიექტმა: საარჩევნო ბლოკმა „ბაქრადე, უგულავა-ევროპული საქართველო“; „ერთიანმა ნაციონალურმა მოძრაობამ“, პოლიტიკურმა პარტიამ „დავით თარხან-მოურავი – ირმა ინაშვილი – საქართველოს პატრიოტთა ალიანსმა“ და პოლიტიკურმა პარტიამ „შალვა ნათელაშვილი-საქართველოს ლეიბორისტული პარტია“. საქართველო ქალთა პოლიტიკური ჩართულობის სტატისტიკით ჩამორჩება არა მხოლოდ ევროპულ და დასავლურ სახელმწიფოებს, არამედ ჩვენზე გაცილებით უფრო კონსერვატიულ სახელმწიფოებსაც. აქედან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ თეორიულად საქართველოში გენდერული თანასწორობაა, მაგრამ პოლიტიკურ პროცესებში ქალთა მონაწილეობის დაბალი ხარისხი, პრაქტიკულად, სხვა ვითარებაზე მიუთითებს, რაც განსაკუთრებულ ყურადღებას საჭიროებს.

ქალთა დაბალი პოლიტიკური მონაწილეობა, მიუხედავად ქალთა პოლიტიკური უფლების ეროვნულ თუ საერთაშორისო საკანონმდებლო დონეზე აღიარებისა, დღეს კვლავ მწვავე პრობლემაა გენდერული ბიუჯეტი ახალი მიდგომა გახდა სოციალური თანასწორობის დასამყარებლად. ამჟამად მსოფლიოს დაახლოებით 90-ზე მეტი პროგრამა გაანალიზდა ეროვნულ და შიდა დონეებზე გენდერული ბიუჯეტირების დახვეწის მიზნით. გენდერული ბიუჯეტის მოქნილობამ, ზედამხედველობამ მთავრობის საქმიანობაზე და სხვ. – შესაძლებელი გახდა ასეთი მიდგომების გამოყენება განვითარებული დემოკრატიის ქვეყნებშიც, სადაც მოქალაქეებს ადეკვატური და სრული ინფორმაციის მიღების საშუალება მიეცათ. იმის დასტურად, რომ ქვეყანა უნივერსალური ფასეულობებისაკენ და ევროპაში ინტეგრაციისაკენ ისწრაფვის, საქართველოს ხელი აქვს მოწერილი ყველა მნიშვნელოვან საერთაშორისო დოკუმენტზე, რომელიც მიზნად ისახავს გენდერული თანასწორობის მიღწევას. საქართველოში გენდერული ბიუჯეტის პრობლემებზე მუშაობა 2004 წლიდან დაიწყო. მოგვიანებით ამ მიმართულებით არა ერთი პროგრამა განხორციელდა საერთაშორისო ორგანიზაციების მხარდაჭერითა და

დაფინანსებით, მათ შორის, გაეროს განვითარების პროგრამისა და შვედეთის განვითარების სააგენტოს ერთობლივი პროექტი „გენდერული ბიუჯეტის ინიციატივები საქართველოში“, ასევე, ევროკავშირის დაფინანსებით ევროპის ფონდის ფარგლებში პროექტი „თანამშრომლობა ბიუჯეტის გამჭვირვალობისთვის: საქართველოში სახელმწიფო ხარჯების სამოქალაქო მონიტორინგი“ და სხვა.

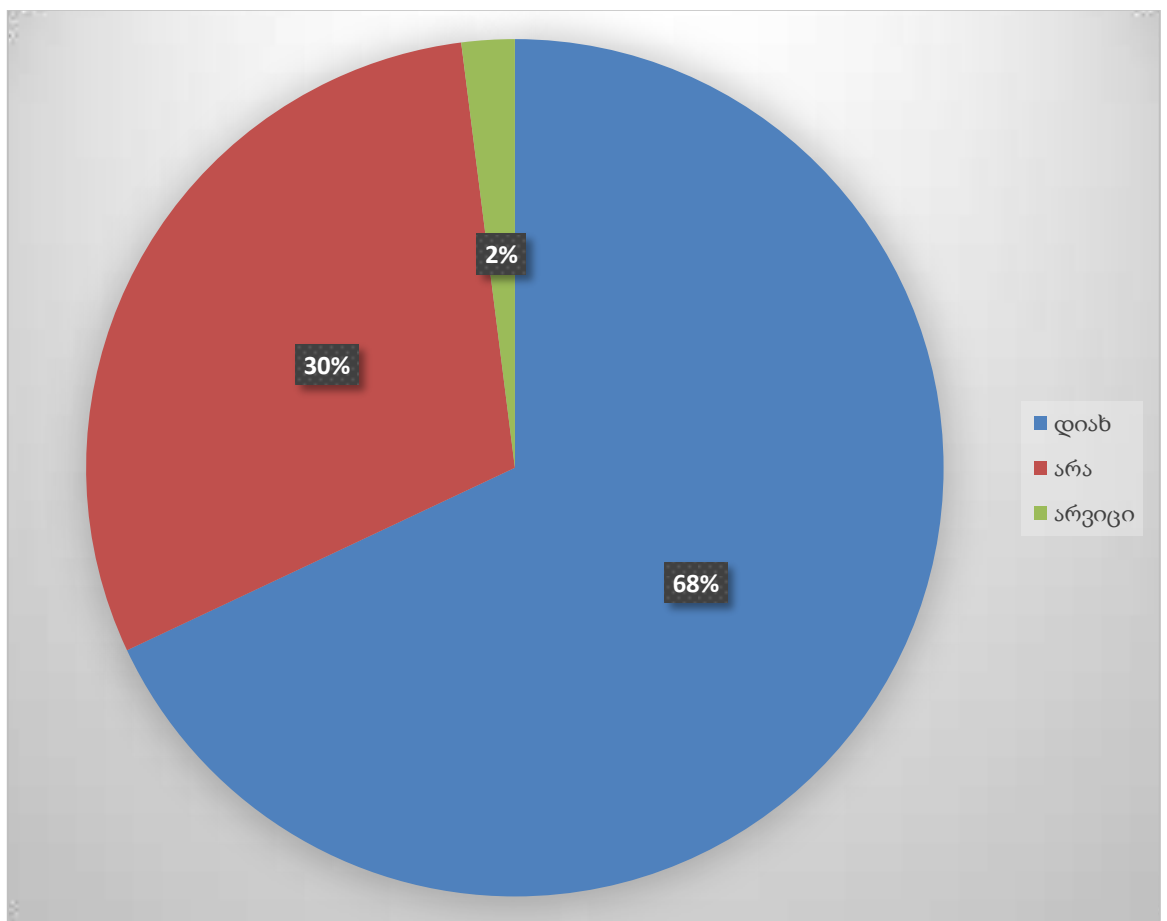
საქართველოში განხორციელებული პროგრამების მონიტორინგმა გვიჩვენა, თუ რამდენად ეფექტიანად შემოქმედებს ეკონომიკური და სოციალური ცვლილებები მოსახლეობის შესაძლებლობების განვითარებასა და ცხოვრების დონის გაუმჯობესებაზე. 2008 წლამდე სახელმწიფო ბიუჯეტის პოლიტიკა მკვეთრად მასკულინირებული იყო. სახელმწიფო ბიუჯეტის მნიშვნელოვანი ასიგნაციები გამოყოფილი იყო თავდაცვაზე, საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვაზე, რამაც დიდი დარტყმა მიაყენა სოციალურად ორიენტირებული პოლიტიკის გატარებას ქვეყანაში. გამოიკვეთა, რომ გენდერული ბიუჯეტირების მიზანმიმართული განხორციელება გადაჯაჭვულია უმთავრესად თვითმმართველობის ჯანსაღ ჩართულობასთან და ადგილობრივ მოსახლეობასთან პარტნიორობის რეჟიმში განიხილება.

ჩვენ მიერ ნაშრომის საკვლევო ობიექტის შესწავლისა და პრაქტიკული ღირებულების გაზრდის მიზნით, განხორციელდა შემდეგი სახის აქტივობები: ვფიქრობთ, ეს კონკრეტული ქმედებები ნაშრომს სიცოცხლისუნარიანობას მატებს და ნაშრომით შემოთავაზებული რეკომენდაციების გათვალისწინება, საბოლოოდ, ქვეყანას, სახელმწიფოს სასურველ შედეგს მოუტანს.

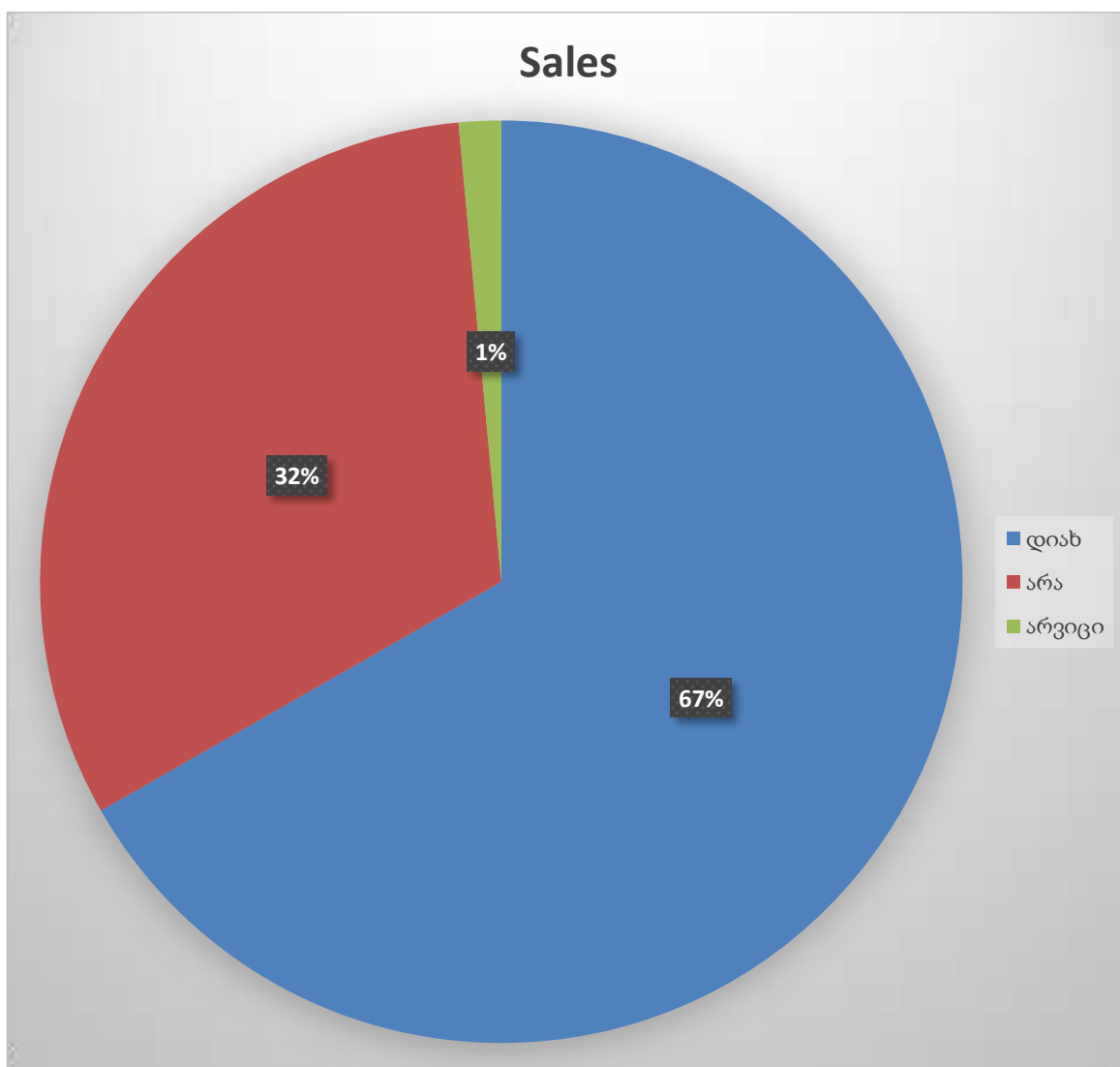
კვლევის შედეგები

კითხვარი სოფლის მოსახლეობასთან.

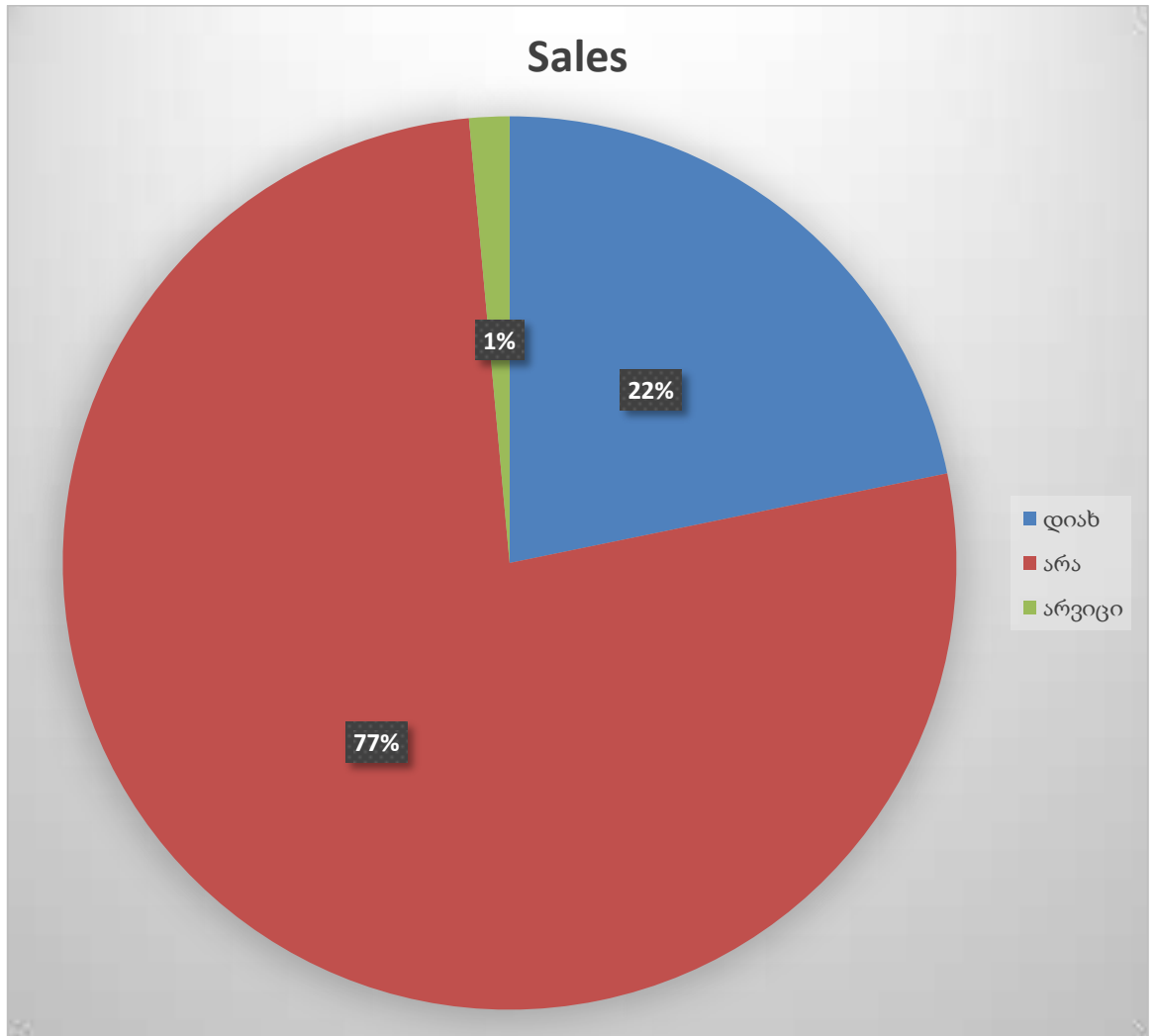
1. ფიქრობთ, რომ გენდერული თანასწორობა აქტუალური საკითხია ქართული საზოგადოებისთვის

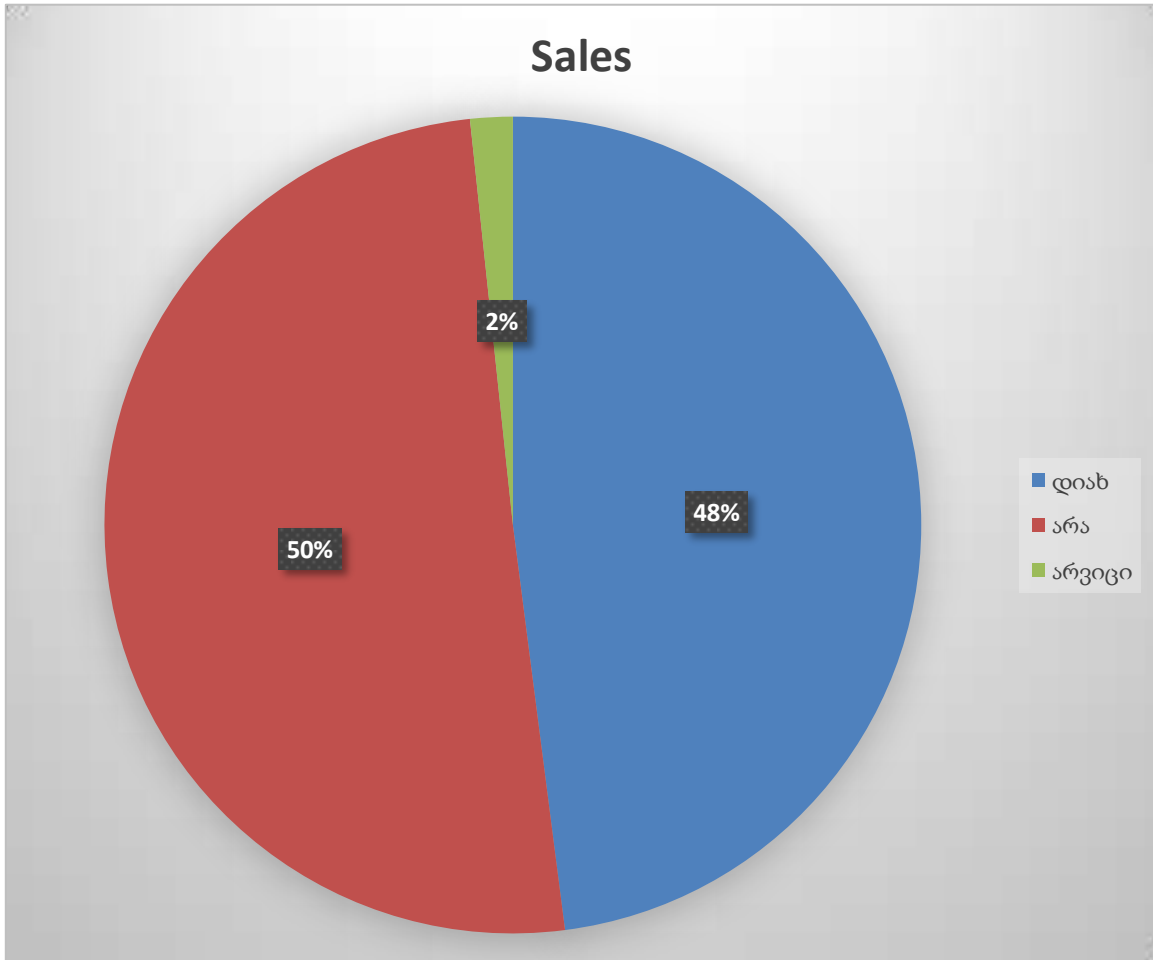
2. შეგინიშნავთ, რომ არსებობს პროფესიები, სადაც გენდერული უთანასწორობა მკვეთრადაა გამოხატული? (მაგ. არსებობს „ქალური“ და „მამაკაცური“ პროფესიები)

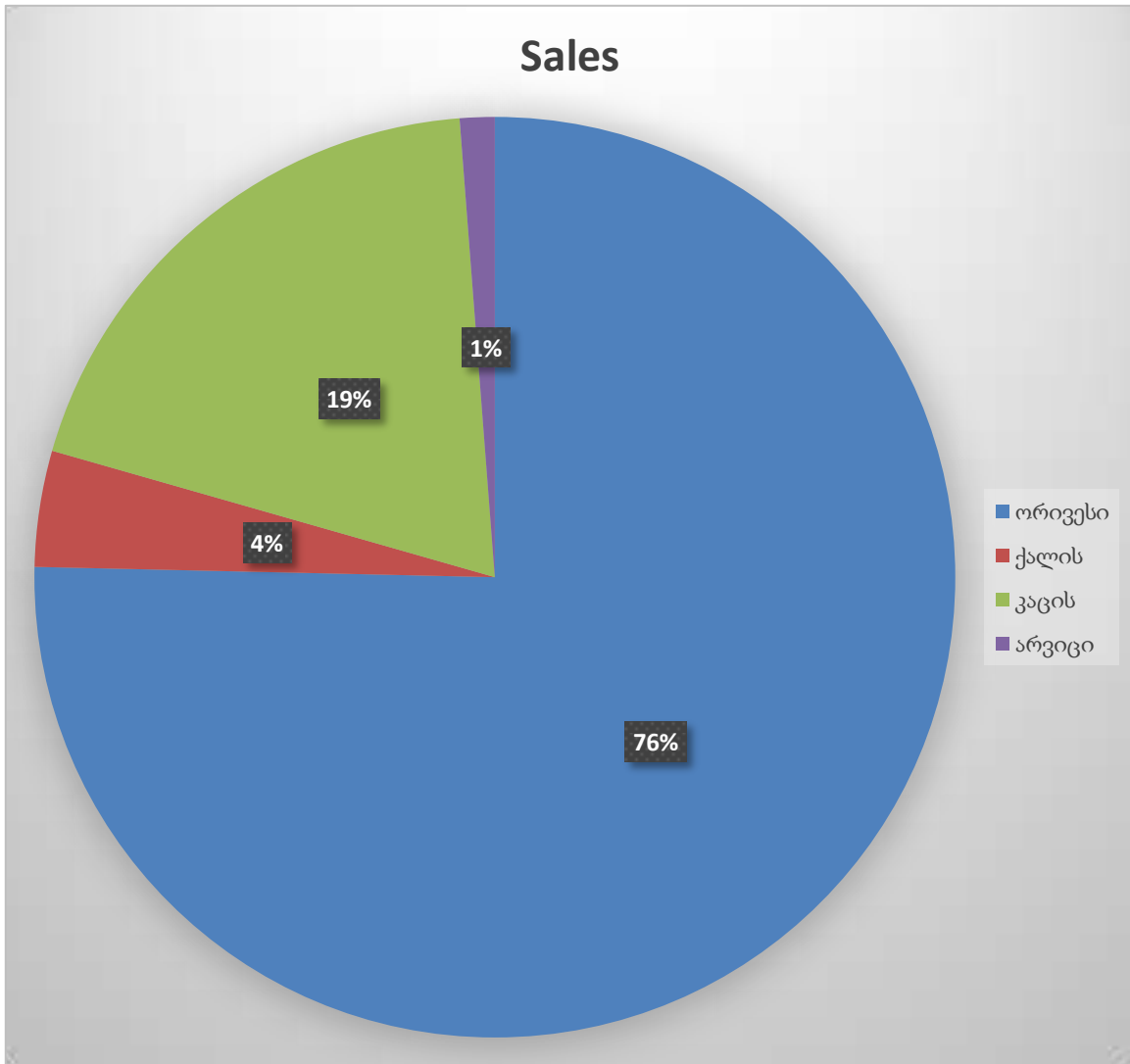
3. ენდობით პოლიციელს, თუ ის ქალბატონია?

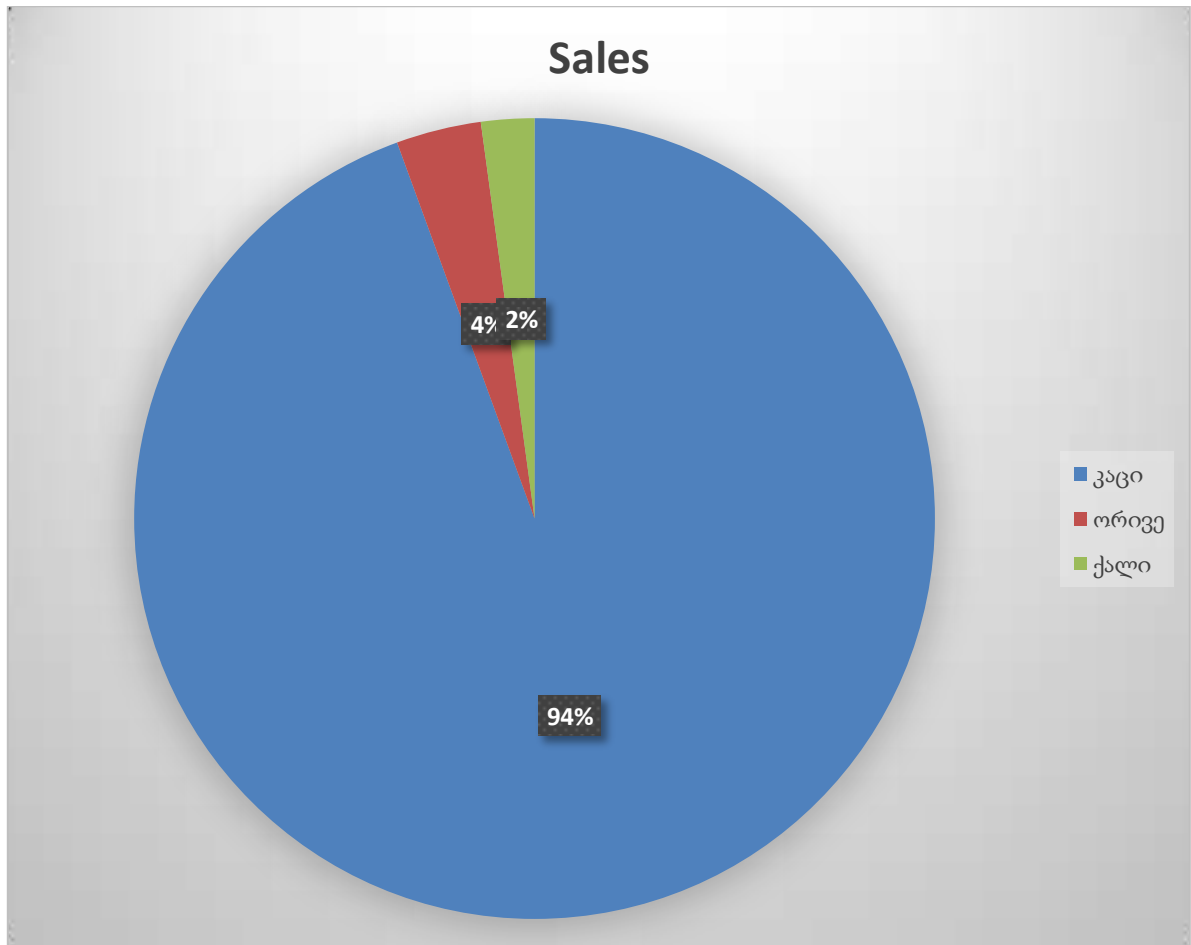
4. ფიქრობთ, რომ გენდერული უთანასწორობის საკითხი პოლიტიკოსების გადასაწყვეტია?

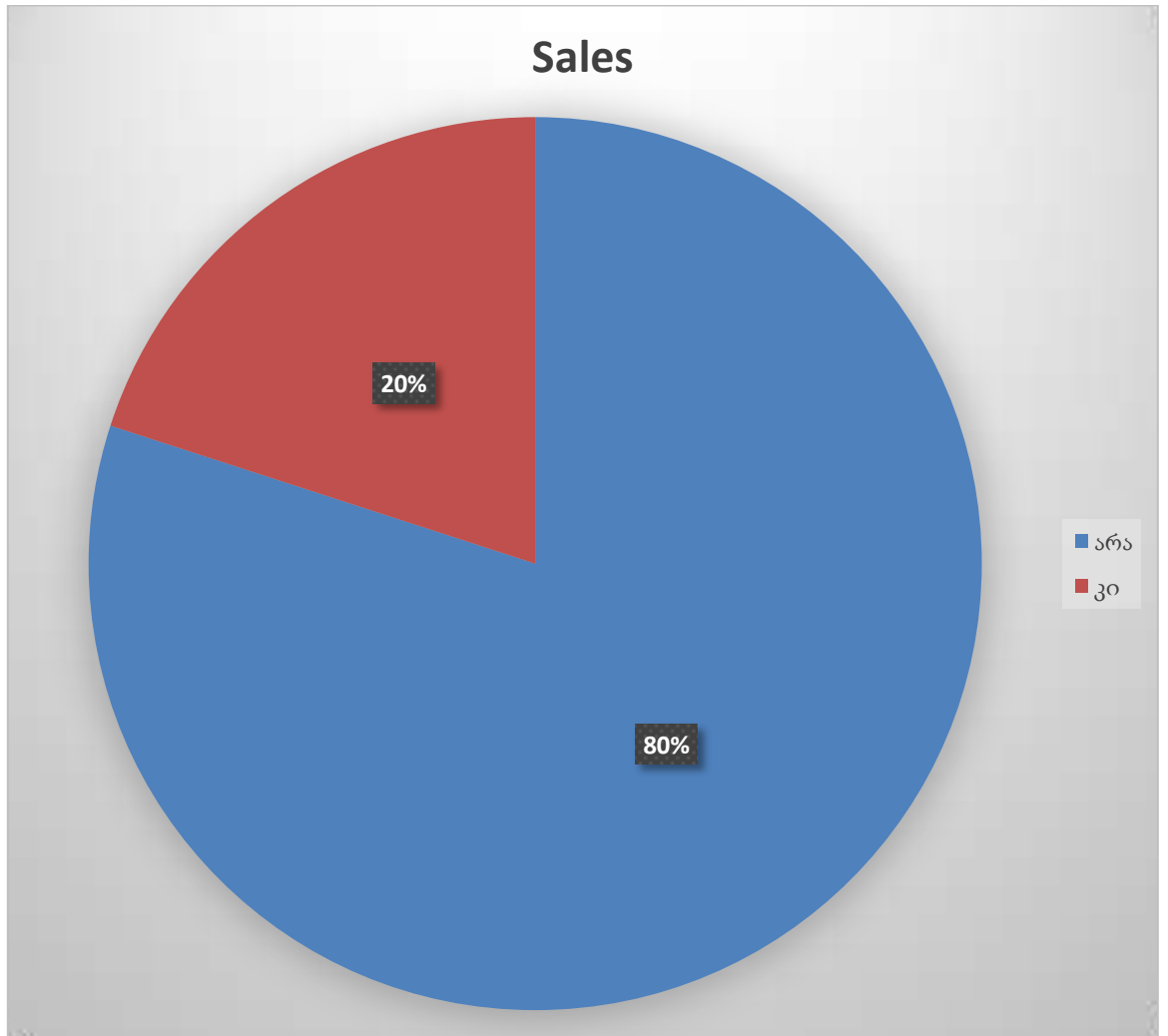
5. როგორ ფიქრობთ, პოლიტიკა ქალის საქმეა თუ მამაკაცის? თუ, ორივესი?

6 . თქვენი აზრით, ფიზიკური აღზრდის პედაგოგი მამაკაცი უნდა იყოს თუ ქალი?

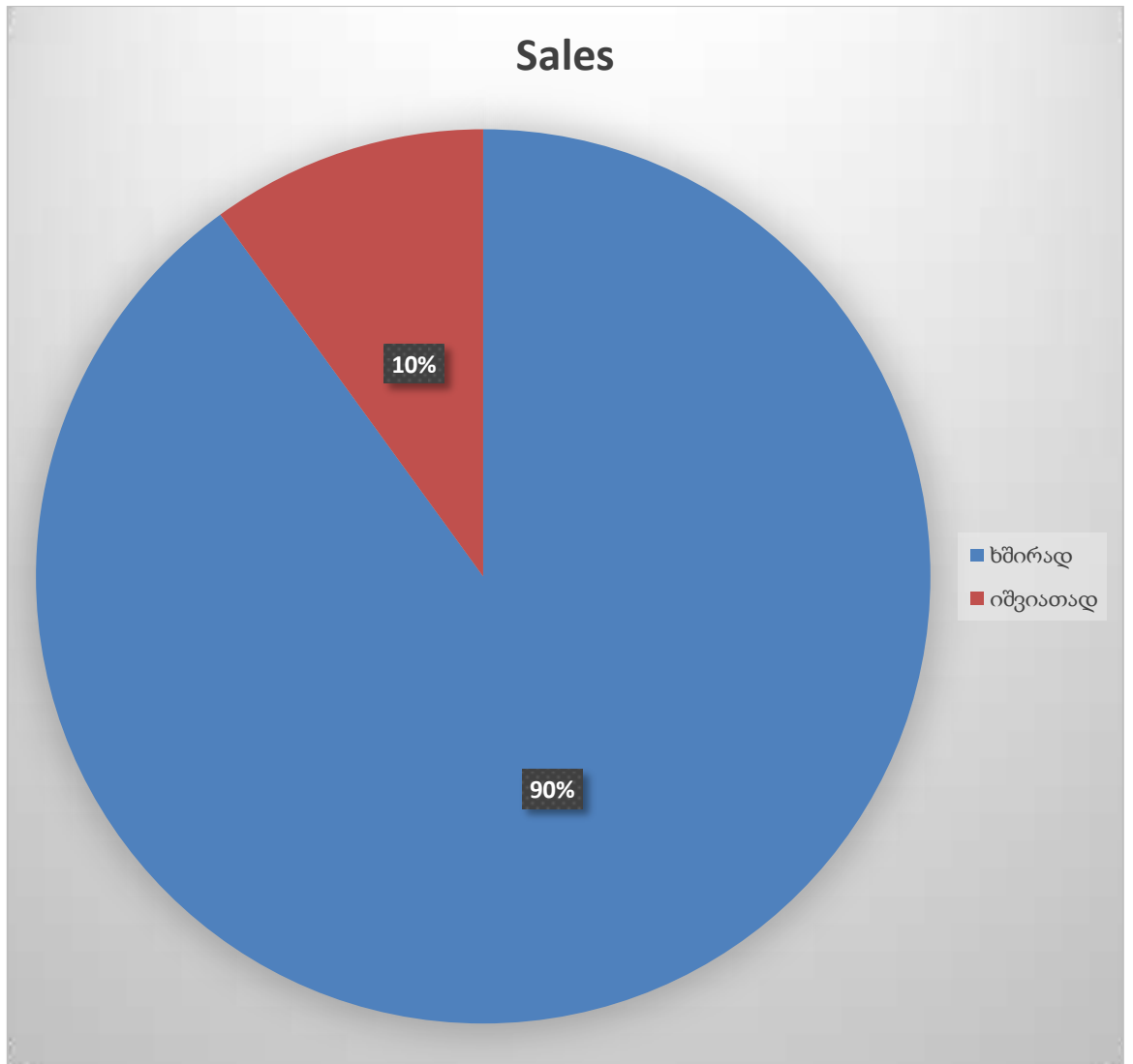

7. თავისუფლად საუბრობენ თქვენი ოჯახის წევრები გენდერულ უთანასწორობაზე?

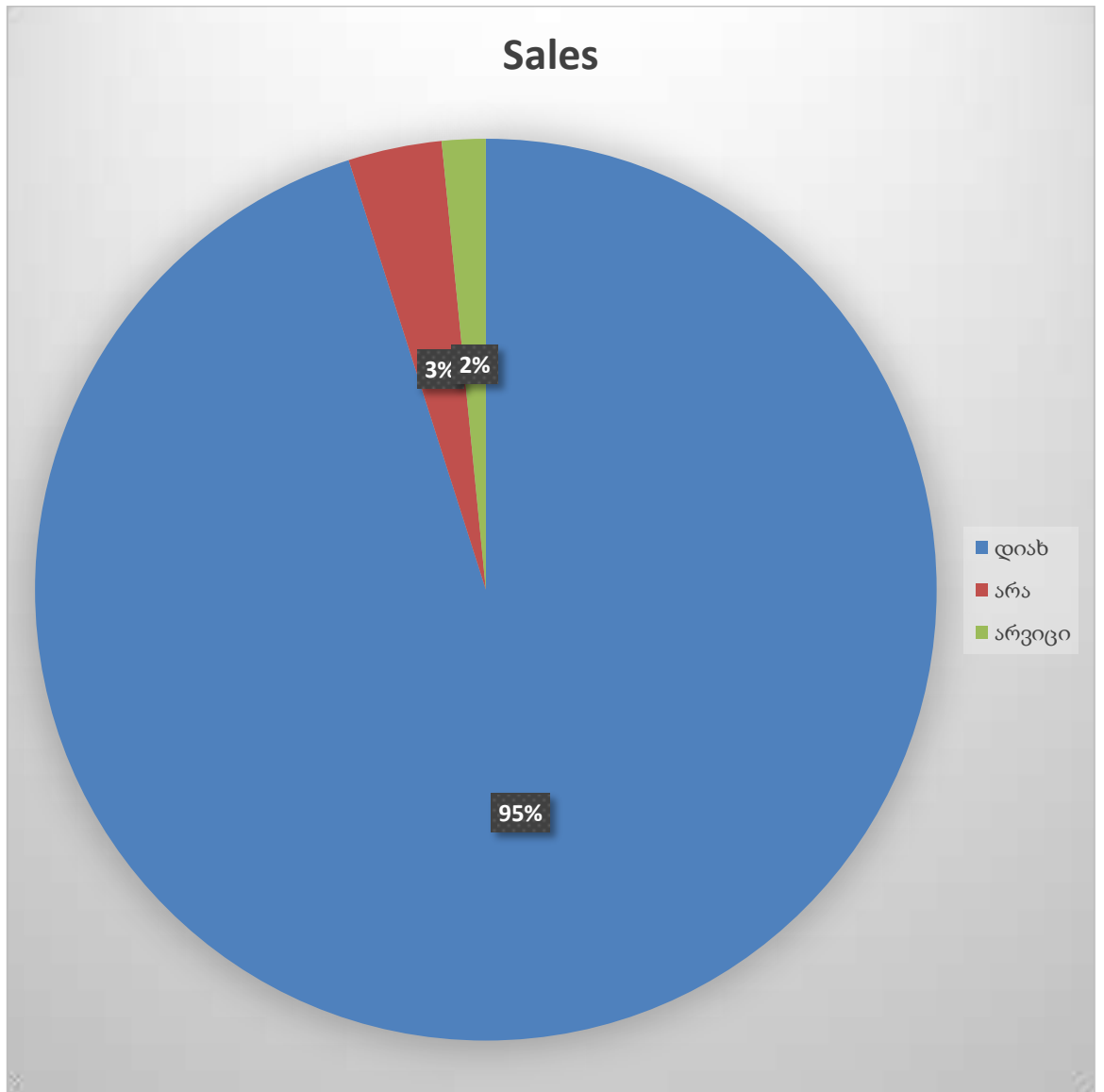

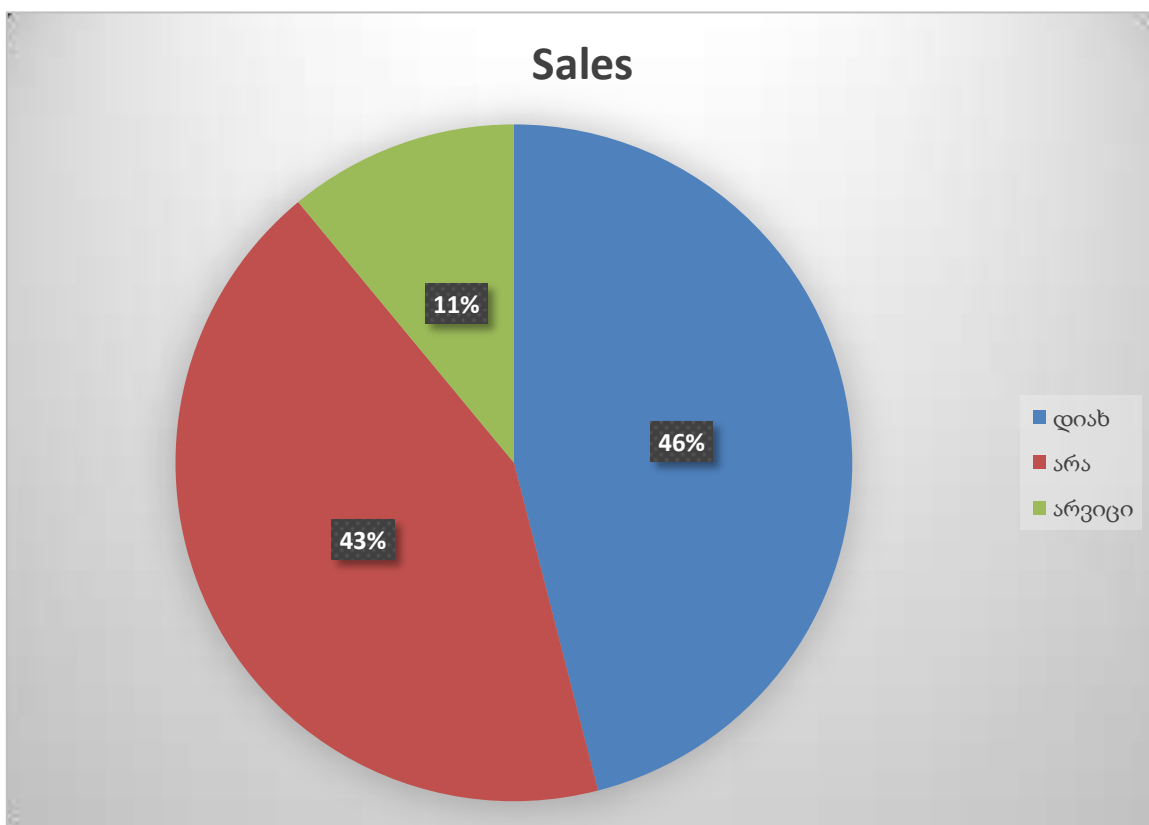
8. რამდენად ხშირად ხართ გენდერული უთანასწორობის მოწმე?

9. ისურვებდით თუ არა ჩაებათ იმ აქტივობებში, რომელიც გენდერული თანასწორობისკენ იქნება მიმართული?

10. თვლით, რომ თქვენს თემში (ან კლასში...) ბევრი არ ფლობს ინფორმაციას გენდერისა და გენდერული უთანასწორობის/თანასწორობის შესახებ?

გენდერული პრობლემის იდენტიფიკაციის შკალა

გთხოვთ, პრობლემა, რომელსაც თქვენს თემში ხედავთ შეაფასოთ 1-დან 5-მდე. 1-პრობლემა არის, 2-პრობლემა უმნიშვნელოდ იკვეთება, 3-პრობლემა იკვეთება, 4-პრობლემა მნიშვნელოვანია, 5-პრობლემა ძალიან მნიშვნელოვანია.

1. გენდერული უთანასწორობა განათლების, სათანადო ინფორმაციის უქონლობის გამო იჩენს თავს.

1 2 3 4 5

2. გენდერის საკითხებზე საუბარს პედაგოგები თავს არიდებენ.

1 2 3 4 5

3. გენდერული სტერეოტიპები ღრმად არის გამჯდარი და მათთან ბრძოლა საკმაოდ რთულია.

1 2 3 4 5

4. გენდერული დისბალანსი ოჯახებშიც იჩენს თავს: ვაჟებს მეტი ყურადღება ექცევათ, ვიდრე გოგონებს.

1 2 3 4 5

5. გენდერის საკითხებზე დისკუსია ახალგაზრდებში ფაქტობრივად არ შეინიშნება.

1 2 3 4 5

6. ვაჟებს არ აინტერესებთ პრობლემები, რომლებიც ქალებს ეხებათ.

1 2 3 4 5

7. მამაკაცი ითვლება ოჯახის მმართველად, რომელსაც ქალი ემორჩილება.

1 2 3 4 5

8. ქალისთვის უმაღლესი განათლების მიღება აუცილებელი სულაც არ არის.

1 2 3 4 5

9. გენდერული ნიშნით ძალადობის პრობლემები (მაგ. ქმარი ცოლზე ძალადობს) ოჯახშივე რჩება.

1 2 3 4 5

10. მთავრობების (მათ შორის ადგილობრივი) მიერ გენდერული საკითხების განხილვისას და პოლიტიკური დოკუმენტის შემუშავებისას ადგილობრივი მოსახლეობის, განსაკუთრებით კი ქალების, ჩართულობა არ ხდება.

1 2 3 4 5

ძირითადი დასკვნები

სამაგისტრო თემაზე მუშაობის პერიოდში შესწავლილი იქნა ქალის როლი საჯარო მმართველობაში. დასკვნა და შემოთავაზებული რეკომენდაციები. ქვეყანაში გრძელვადიანი სოციალურ-პოლიტიკური ცვლილებების სრულფასოვანი განხორციელება გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფასაც გულისხმობს, რაც ყველა სფეროში და ყველა დონეზე დამოკიდებულია ეფექტიან სახე. რამდენად თავისუფლად საუბრობენ თქვენი ოჯახის წევრები გენდერულ უთანასწორობაზე? ღმწიფო პოლიტიკაზე. საკვლევ თემასთან დაკავშირებული საკითხების მოძიებისა და გაანალიზების შემდეგ გამოვლინდა, რომ:

- ❖ არსებობს კულტურული, სტრუქტურული და ინსტიტუციური ბარიერები, რომელიც მნიშვნელოვნად აფერხებს ქალთა პოლიტიკაში ჩართულობას;
- ❖ არ არსებობს გენდერული პოლიტიკის სპეციალური გეგმა, რომელიც აპრობირებულია განვითარებულ ქვეყნებში.
- ❖ არ ხდება პოლიტიკური სიტუაციის გენდერული მახასიათებლების გაანალიზება;
- ❖ არ არსებობს პოტენციურ ქალ კანდიდატთა ბაზა;
- ❖ საჭიროა ქალ კანდიდატთა სიებში შეყვანის მონიტორინგი, რომ მათ უკანა პლანზე არ გადაინაცვლონ;

- ❖ ქალები არ/ან ნაკლებად ფლობენ საარჩევნო კამპანიის წარმართვისთვის აუცილებელ უნარ-ჩვევებს;
- ❖ არ გვაქვს ახალგაზრდული პროგრამები, რომლებიც ქალებს პოლიტიკაში ადრეული ასაკიდანვე ჩართვის საშუალებას მისცემდა;
- ❖ არ ტარდება სპეციალური ტრენინგ-კურსები ქალი საჯარო მოხელეებისათვის;
- ❖ არ ხდება ქალთა პოლიტიკაში ჩართულობის მიმართულებით გამოყოფილი თანხების გაანალიზება, რათა განისაზღვროს სახელმწიფოს მიერ გაღებული თანხა, რამდენად საკმარისია გენდერულად სენსიტიური პოლიტიკის გასატარებლად. (რეალურად ამ მიმართულებით დაფინანსების ყველაზე დიდი წყარო დონორი ორგანიზაციები არიან);
- ❖ არ ხდება ქალი კანდიდატების ფინანსური რესურსით უზრუნველყოფა (მაგ., კანადის გამოცდილება);
- ❖ არ არსებობს მმართველობით პროცესებში ჩართულ ქალებს შორის გამოცდილების ურთიერთგაზიარების კულტურა;
- ❖ სრულყოფილად არ სრულდება ქვეყნის სამოქმედო გეგმით დასახული ამოცანები, რადგან მათ განხორციელებაზე მონიტორინგი არ ხდება.

ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე, სამაგისტრო ნაშრომში წარმოვადგენე რეკომენდაციებისა და წინადადებების ფართო ნუსხას, რომელთა გათვალისწინება, ვფიქრობთ, მნიშვნელოვანი და აუცილებელია, კერძოდ, საჭიროა :

- ❖ კორექტივები სახელმწიფოში იდეოლოგიის დონეზე;
- ❖ კანონმდებლობის გაცოცხლება, რომელიც უზრუნველყოფს სქესათანაფარდობას პარტიებში (დაფინანსების მექანიზმი, რომელმაც ჯერჯერობით არ იმუშავა);
- ❖ სიებში წარდგენილი კანდიდატები ქვეყნის დემოგრაფიულ მაჩვენებელს უნდა შეესაბამებოდეს.

- ❖ სასურველია ქალთა გაერთიანებების შექმნა ადგილობრივ დონეზე და მათი გადამზადება;
- ❖ აუცილებელია, დაინერგოს ქალების პოლიტიკური განათლების პროგრამები, რომლის მიზანი იქნება ქალებში პოლიტიკური ცნობიერების ამაღლება და შემდგომ ქალი პოლიტიკოსების თაობების აღზრდა.
- ❖ კარგი იქნება, თუ პოლიტიკური პარტია დაგეგმავს და ჩაატარებს კანდიდატების ან პოტენციური კანდიდატებისათვის ტრენინგს, როგორც შერეული, ასევე – მარტო ქალთა ჯგუფებისათვის. მაგალითად, ესპანეთის სოციალისტური პარტია ორივე ტიპის ტრენინგს ატარებს. ტრენინგი პოლიტიკური კარიერის მენეჯმენტში უტარდებათ როგორც ქალებს, ასევე მამაკაცებს. ხშირად ქალებს ტრენინგს ცალკე უტარებენ არა იმიტომ, რომ ისინი განსხვავებულები, უკეთესები ან უარესნი არიან, არამედ იმიტომ, რომ ისინი თანასწორი უფლებების მქონენი, მაგრამ განსხვავებულნი არიან ისევე, როგორც მამაკაცები.
- ❖ აუცილებელია, დავიწყოთ პოლიტიკაში ქალთა წარმომადგენლობის გაზრდის სტრატეგიების შემუშავება, რომელიც მიმართული უნდა იყოს არა მარტო პრაქტიკული პრობლემებისკენ, რომელთა გადალახვაც უწევთ ქალებს, არამედ ასევე საკუთრივ პოლიტიკაში არსებული სტრუქტურული და კულტურული ბარიერების დაძლევისაკენ. ასეთმა ტრენინგებმა შეიძლება წახალისოს ქალები და, პარტიული შეხედულებების მიუხედავად, ერთად იზრუნონ კონკრეტული საკითხების მოგვარებაზე.
- ❖ აუცილებელია, დაინერგოს ე. წ. მეურვეობა ანუ სწავლება და გამოცდილების გაზიარება. აუცილებელია სახელმწიფომ კომპლექსური მოქმედებებითა და სწორი ხედვით დაიწყოს თანასწორობის პოლიტიკის დანერგვა და გატარება ყველა დონეზე;

- ❖ პოტენციურ ქალ კანდიდატთა ბაზის შექმნა და ქალ კანდიდატთა სიებში შეყვანის შემდეგ მონიტორინგის კონტროლი, რომ მათ უკანა პლანზე არ გადაინაცვლონ;
- ❖ გვჭირდება სპეციალური მოქმედი სტრუქტურა გენდერული ექსპერტიზის დეპარტამენტის ფორმით, რომლის მთავარი მიზანი იქნება არსებული სურათის შესწავლა, სტატისტიკის წარმოება, სამოქმედო გეგმის შემუშავება, დამტკიცება;
- ❖ საჭიროა კოორდინირებული მუშაობა დარგობრივ სამინისტროებთან და ადგილობრივ თვითმმართველობებთან.

ამ ნაშრომით გვსურს, გადაიხედოს და შეიცვალოს ქართულ რეალობაში დამკვიდრებული დამახინჯებული დამოკიდებულება ქალების როლის შესახებ მმართველობაში და დავიწყოთ ბრძოლა გააზრებული, სწორად გათვლილი და არგუმენტირებული მსჯელობითა და მიდგომით, რათა დამთავრდეს ხანა, როდესაც დაბადების მომენტიდან ჩვენთან ერთად დაბადებული უფლებების ხელახლა მოპოვებისათვის ბრძოლა გვიწევს. საზოგადოებაში დამკვიდრებული სტერეოტიპების ფონზე, უნდა შეიცვალოს ქალის, როგორც ლიდერის – საჭირო მმართველის – მიმართ მიდგომა მოთხოვნად, კონკურენტუნარიან ბაზარზე, მისი ფსიქომახასიათებლების, ძლიერი და სუსტი მხარეების, მართვის მისეული სტილისა და მოქნილი დიპლომატიის გათვალისწინებით. ჩვენში ესოდენ ფესვგადგმული და, რიგ შემთხვევაში, არასწორად დანახული სოციალურ-სქესობრივი როლები ამკვიდრებს ტენდენციას, რომ რაღაც მისაღებია მამაკაცისთვის, რაღაც კი მხოლოდ ქალმა უნდა გააკეთოს. ჩემი მიზანია, ამ ნაშრომით მცირეოდენი წვლილი მაინც შევიტანო წარმოჩენილი პრობლემის სასიკეთოდ გადაწყვეტაში. მსოფლიოს სჭირდება მეტი ქალი პოლიტიკაში, გააზრებული და მიზანმიმართული სვლებით. მაშინ, როცა ცივილურ მსოფლიოს არ უკვირს ქალი პრემიერის, კანცლერის, პრეზიდენტის პოსტებზე, სასიხარულოა, რომ საქართველო აღიარებულია კავკასიაში ერთ-ერთ რეფორმატორ ქვეყნად. მართალია, მაინც ვებრძვით გარემოს, რომელიც,

კავკასიური მენტალიტეტიდან გამომდინარე, პატრიარქალურია, თუმცა მოსაწონია ის ტენდენციები, რომელიც ამ თემაზე მუშაობის პროცესში გამოიკვეთა. ბუნებრივია, ყველა რეფორმას თუ ცვლილებას დანერგვის პროცესში გარკვეული ბარიერები აფერხებს, მაგრამ, იმავდროულად, დადებითად ვაფასებთ საქართველოში არსებულ პოლიტიკურ სისტემას, სადაც სულ უფრო მეტ ქალს შეხვდებით როგორც დაბალ, ისე უმაღლეს თანამდებობებზე. ჩვენთვის უმნიშვნელოვანესია, ამ ნაშრომმა მცირედით მაინც შეუწყოს ხელი საჯარო მმართველობის სფეროში მეტი ქალის ჩართულობასა და მონაწილეობას. საზოგადოება უნდა მიეჩვიოს საზოგადოებრივად აქტიურ ქალს და გაიზარდოს ქალის როლი საჯარო მმართველობაში. მთავარი ის კი არ არის ვინ მართავს, არამედ ის, თუ როგორ მართავს!

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. თ. მეგრელიშვილი „გენდერული ბიუჯეტირება როგორც პრობლემის გადაჭრის გზა“. სტატია. სამეცნიერო ჟურნალი ხელისუფლება და საზოგადოება 2018წ.

2. თ. მეგრელიშვილი პოლიტიკური კულტურის თანამედროვე არსი და განზომილება. სტატია სამეცნიერო ჟურნალი ხელისუფლება და საზოგადოება

3. <http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/aqtebi3.pdf>

4. გზამკვლევი ქალთა პოლიტიკური მონაწილეობის გაძლიერებისათვის საქართველოში. თბილისი 2014.

<https://socialjustice.org.ge/uploads/products/pdf/%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%9E%E1%83%9D%E1%83%9A%E1%83%98%E1%83%A2%E1%83%98%E1%83%99%E1%83%A3%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%AC%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%9B%E1%83%9D%E1%83%9B%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%92%E1%83%94%E1%83%9C%E1%83%9A%E1%83%9D%E1%83%91%E1%83%90.pdf>

5. <https://georgia.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/unfpa-research-geo.pdf>

6. საქართველოს კანონი, გენდერული თანასწორობის შესახებ

<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/91624?publication=9>

7. <https://rm.coe.int/regional-study-on-women-s-political-representation-in-the-eastern-part/16807419da>

8. <http://iveria.biz/1406--.html>

9. <https://georgia.unwomen.org/ka/about-us/about-un-women-in-georgia>

10.

<https://idfi.ge/public/migrated/uploadedFiles/files/%e1%83%92%e1%83%94%e1%83%9c%e1%83%93%e1%83%94%e1%83%a0%e1%83%a3%e1%83%9a%e1%83%98%20%e1%83%91%e1%83%90%e1%83%9a%e1%83%90%e1%83%9c%e1%83%a1%e1%83%98.pdf>

11. <http://socium.ge/downloads/politikurisociologia/politikuri-kultura-da-socializacia.pdf>

12. [file:///C:/Users/User/Downloads/GE UNDP Gender Research GEO%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/GE UNDP Gender Research GEO%20(2).pdf)

13. საქართველოს ორგანული კანონი

<https://matsne.gov.ge/ka/document/download/4486188/0/ge/pdf>

14. <http://forestry.ge/public/uploads/other/2018-11-22/77.pdf>